

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2.40 "

Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20.
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscripte nu să înapo-
iază.

Micile proiectile.

Arad, 25 Iulie.

Cetitorii noștri își vor aduce aminte de povestea hazlie cu „Mons-Meg”-ul dlui A. C. Popoviciu. Acum sunt câteva luni, adversarii noștri neîmpăcați, în neputința lor, neștiind ce să mai facă, l’au scormonit pe d. A. C. Popoviciu dela București, ca d-sa cu tunul cel mare să împrăsteie asupra ziarului nostru și a oamenilor grupați în jurul lui o droaie de calomnii și insulte. De atunci a trecut multă vreme. Calomniile și insultele, pe cari noi le-am spulberat cu ușurință, căci deși erau țesute cu mult meșteșug nu aveau nici cel mai mic fond de adevăr, din mila oamenilor îndușmăniți cu noi și cu cel mai elementar bun simț s’au perpetuat însă. „Autorizatul” dlui Goldiș pe fiecare zi ne-a gratificat cu aceleași platitudini cunoscute, cari asupra noastră nu mai făceau nici o impresie, iar d. Al. Vaida-Voevod într-o broșură chinată, cu o bogăție de amănunte care nu-i face nici o onoare pomposului d-sale nume, a năpăstuit din nou bietul nostru public scârbit de atâta hără și săcăeli năroade. Broșurei dlui Vaida, i-a răspuns d. Goga cu o serie de articole publicate în coloanele ziarului nostru. Efectul acestor articole scoase și în broșură s’a putut observa foarte bine. D. Vaida s’a dus frumuseț la Karlsbad să se plimbe, „autorizatul” dlui Goldiș s’a mărginit să injure trivial redacția noastră în mici bâiguieri cu peti, iar noi ne-am văzut mai departe de

treabă, urmându-ne cu inima liniștită munca noastră, despre a cărei necesitate națională socotim că s’a convins orice Român de omenie. E drept că în urma tărăboiului pe care-l făcuseră iubiții noștri adversari venea o prea mare tăcere, o tăcere cam rușinoasă pentru acei cari țipau la cele patru colțuri ale românismului tradarea și echivocitatea „Tribunei”. Tăcerea aceasta a fost și este însă atât de elocventă. Noi priviam, pe cum privim și astăzi, mizerile coloane ale confratelui autorizat și socoteam că de acum înainte lumea noastră va fi lăsată în pace să judece așa după cum poate sufletul ei românesc, avânturile sincere și curate deoparte, iar de alta, neputința cărcotașilor.

Dar iată, iată! La Turda se mișcă ceva. La Turda nu e bine. De pe câmpia marelui Mihai pleacă un ciob de obuz, care cade obosit, neputincios la... picioarele noastre. — Un nou război?!... Nu vă speriați, iubiți cetitori! Nu e nimic. Liniștiți-vă, căci iată cum stă treaba.

*

Sunt anumiți oameni cari totdeauna vreau să spună ceva și nu răușesc nici o dată. Ei fac parte din ceata destul de numeroasă a acelora, cari trăiesc din fărmiturile ce cad dela masa bogaților, pe cari le strâng cu pasiune, le înciocălează din nou și pornesc cu ele în lume, socotindu-se originali, lucru mare, și plini de duh. Lumea, în treacăt fie zis, îi cam ia la vale, dar ei statornici și neobosiți, persistă în gravitatea lor și merg mai departe. Un astfel de om este și d. Dr. Valer Moldovan,

care în cinci articole consecutive din „Gazeta Transilvaniei” nu ne dă pace de loc și reditează în fraze mai mult sau mai puțin gramaticale toate minciunile cari și-au făcut călătoria lor urâtă, din coloanele „Românului”, în coloanele „Gazetei”, din „Drapelul” în alte părți, din gură în gură, din om în om, din scrisori în scrisori, amenințând să nu-și mai isprăvească niciodată această ahasveriadă. D. Dr. Valeriu Moldovan nu se sfiește să scrie acum după atâta vreme, de „adulterul” (observați bunăcuviința dlui avocat!) nostru politic, de legăturile pe cari le-ar avea proprietarii acestui ziar cu trădătorul vicar dela Oradea. Cică „bărbați integri, cari în vârtutea poziției și a legăturilor au fost în poziție de a afla o mulțime de amănunte și dovezi, cari nu sunt însă acomodate de a fi date publicității”.

Mărturisim, că dacă nu am vedea la spatele acestei curate năzbâtii, o perfidie crasă, în nemărginita silă ce avem cîntînd-o, am tăcea respingând fără de nici un cuvânt, îngăimelile astea lipsite de orice bun simț.

Cum, adevărat „bărbații integri, în vârtutea poziției lor” cari „au fost în poziția de a afla” legăturile noastre tainice, nu sunt și „în poziția” bărbătească și cinstită de ale spune marelui public românesc pentru o orientare deplină? Oare nu era și un este datoria oricărui bun român de a lămuri opinia publică asupra păcatelor naționale comise de o gazetă? Pentru ce tace d. Dr. T. Mihali, căruia i-am adresat o somație foarte categorică și i-am dat

FOIȚA ZIARULUI „TRIBUNA”

Păsările albe...

Păsări albe, călătore

Trec în zbor;

Păsări albe, călătore

Sunt ursite ca să zboare

Veșnic, până mor...

Păsări albe, călătore,

Cine-o ști,

Ce le face ca să zboare

Și’n ce locuri nouă oare

În ce locuri s’or opri...

Le-am văzut trecând aseară,

Le-am văzut...

Luna galbenă, de ceară,

Dumul le-arăta aseară

Până au trecut...

Și știam aseară bine

Spre ce țări,

Zboruri albe, zboruri line,

Le tot duce dela mine

Aruncate peste zări...

Și-azi le văd trecând departe

Le privesc...

Peste zările deșarte

Șirurile lor, departe

Pale se sfârșesc, —

Dar uitai ce dor le face

Tot mereu,

De atunci, ce dor le face,

Oa să zboare fără pace

Fără nici un Dumnezeu...

Poate trebuie să fie

Seară iar,

Poate trebuie să fie

Iarăși liniște pustie

Cerul iarăși clar,

Oa să pot afla ce mână

Tot mereu,

Le tot duce, și le mână,

Una să nu mai rămână

Pe-unde sunt acum eu...

M. Săulescu.

Note de Călătorie

De Vasile Savel.

II.

Spre Broșteni. Farmecul pădurii! Măreată, impunătoare, cuceritoare e dulcea-i vrajă misterioasă. Svonuri și șoapte, suspine și cântece variate, ca într-o minunată orchestrație, toate se îmbină, se întregesc, luptă să se învingă par’că, și într-o armonie divină, ele nasc dulcele murmur al pădurii, freacățul acela neînțeles pe care urechea îl prinde și inima îl duce cu ea pretutindeni, căci ori când și ori unde, sufletele noastre poartă în ele ceva neînțeles...

Să fie oare dorul acela nețărnut de viață, adâncă părere de rău în fața veșnicei naturi, care aduce o umbră de melancolie în bieteale noastre inimi, cine știe, eu însă simt ceva tainic, simt ceva care mă înalță, mă face una cu întregul cuprins, mă învăluie și mă pierde în Marele Tot, din care sunt și eu o părticică, o scântecă desprinsă să lumineze și să trăiască pe propria ei socoteală.

Vibrează sufletul nostru, ca frunza pe ram...

Și aici, în taina muntelui tot în mijlocul nevinovatei naturi, tot ce e josnic în noi, dispare, natura fiind singura care purifică sufletele noastre...

Coboară drumul nostru acum și calea ce duce în zigzag ne ametește par’că. Mai luminoasă se face, calea, poeni răsar în depărtare și albele căsuțe se înșiră dealungul drumului. Mădeiu, Sabasa, Farcașa. Ai eșit dintr’un sat, ai intrat în altul și n’ai prinde de veste aceasta, dacă poarta

vreme destulă să ne răspundă, la anumite neadevăruri pe cari le-a răspândit pe șoptite fără să aibă curajul de ale tipări sau ale desminți? Pentru ce nu le tipărești dta, dle avocat, care încă ești un „bărbat integru, în poziție”, etc.? „Nu sunt acomodate de a fi date publicității?” Dar nu bagi de seamă, dle avocat, care lăcuiești aproape de Câmpia Turzii, că te faci de răs cu astfel de exhibiții?! Cum, nu sunt acomodate de a fi date publicității, tainicile noastre legături cu trădătorii?! Pentru ce? Explică-te pentru D-zeu, dle avocat, căci nu te pricepe nimeni! Dacă acum, nu sunt acomodate dovezile ce le aveți împotriva noastră, de a le publica, atunci când le va veni rândul?

Dar d. avocat scrie fără să-și dea seama ce, și crede că poate îmbăta lumea cu apă rece. Socotim că iar și răuși dacă publicul căruia îi vorbește din coloanele „Gazetei” nu ar putea vedea dincolo de sâta ciuruită a acestui vulgar tertip. Căci credem că publicul nostru nu este lipsit întru atât de o judecată matură încât să nu miroase dela distanță putregaiul acestei argumentații obtuze.

Afară de propoziția pe care am comentat-o în rândurile de mai sus și pe care d. Moldovan a subliniat-o, spre nenorocirea d-sale, nu prea știm ce am putea să mai alegem din cele cinci articole din „Gazeta”. Toată marea de vorbe în care se lăfăiesc „rezumatele și învățăturile” dlui Moldovan este vrednică de propoziția cu pricina. Am putea releva ridicolele afirmații, că noi cine știe din ce cauze ne-am fi constituit în dușmani ai advocaților români și că scriitorii din Regat au venit să țină șezători culturale la noi nu de dragul culturii, ci de dragul aplauzelor. Dar aceste afirmații sunt într'adevăr ridicole și noi ne facem plăcerea de a trece peste ele cu un dispreț cuvenit. N'am avut nici odată nimic împotriva advocaților ca cla-

să socială, iar scriitorii români jigniți prin aceste rânduri bătărane ale dlui avocat dela Turda, nu au lipsă de apărarea noastră. Nici de „cultul amorului liber” de care, cu o necuviință patentată, pomeneste d. Dr. V. Moldovan vrând să insulte pe vr'un scriitor, pe care noi nu-l știm, nu ne vom ocupa. Aceste fac parte, toate, din ceata micilor proiectile, cari cum spuneam, pornesc dela Turda și cad obosite, neputincioase la... picioarele noastre.

Adunarea populară dela Hateg. Ni-se anunță că în 19 August se va ținea o adunare populară la Hateg, la care vor lua parte mai mulți fruntași de ai noștri. Un ziar unguresc din capitală adaugă la aceste și știrea că alegătorii din cercul Hategului îl vor chema la adunare și pe deputatul Rosenberg Ignác, ca să se pronunțe asupra sufragiului universal.

Nouă demonstrație socialistă. Ieri seara, după orele 8, socialistii din capitală au făcut o nouă demonstrație pentru sufragiul universal. Vr'o trei mii de oameni au parcurs strada Rákoczi în cântece revoluționare și aclamând mereu sufragiul universal. În fața localităților clubului justhist, muncitorii s'au oprit, cerind să le vorbească Justh. Justh nu a fost acolo, dar în schimb a vorbit contele Battyány, deputatul Lovászi și Dr. Kunfi Zsigmond. Mulțimea s'a împrăștiat apoi în urale la adresa justhiștilor.

Demonstrația a fost precedată de șase adunări scurte ale socialistilor.

Nou partid croat? Banul Tomasich a stat până acum neputincios în fața coaliției, care stăpânește încă întreaga opinie publică croată. A închis camera pe timp nedeterminat și a cercat o mulțime de căi prin cari să poată forma un nou partid puternic, cu care să zdrobească în viitoarele alegeri ce s'au de gând să facă, coaliția celorlalte partide. Rezultatul acestei munci a lui Tomasich nu se cunoaște încă. Atâta se știe, că vechii liberali cari au sprijinit odinioarăși pe Khuen, îi vor da concursul și lui Tomasich, dar dintre celelalte partide croate cari nu sunt în coaliție, nu s'a găsit încă nici unul să se declare hotărât pentru politica khuenistă a banului.

Din Cameră. Opoziția își urmează tactica de a nu îngădui ca într'o ședință să vorbească doi

oratori. Și azi, până la orele 12 deputații au avut să voteze asupra cererilor de concediu. Cererile au fost toate respinse, dar timpul a înaintat.

După orele 12 a luat cuvântul în contra proiectelor militare, Szabó István, vorbind în numele micilor proprietari.

Discuția și... votările se vor continua mâine, Miercuri.

Stratageme.

— Cu ocazia discursului contelui Tisza. —

Politica ungurească își are iarăși senzația ei artificiosă. Lumea ungurească e o lume fericită: oamenii ei politici se îngrijesc să-i ofere spectacole zilnice, distrându-o cu mult succes în acest sezon al soarelui de jăratec. După rachetele multicolore aprinse de conții Apponyi și Andrassy, ea a putut să admire ori una mai potolită și mai subtilă în colori, aprinsă de contele Tisza. Și pirotechnica politică a parlamentului budapestan a bătut un record din cele mai rare în trecut.

Conții Apponyi și Andrassy au întrebuințat un amalgam de cele mai stridente motive imperialiste, în vreme ce contele Tisza unul mai rafinat și învrăstiat cu substanțele artei diplomatice, firește — tot imperialiste. Era natural ca freamătul de plăcere să sbucnească mai viu la explozia rachetelor de roș-alb-verde pronunțat, decât supt impresia motivelor mai potolite ale contelui Tisza. Cu toate acestea mandarinul șef al politicii guvernamentale a avut un succes real.

Mărturisim că simțim o neînvinșă tărie ori de câte ori datorita noastră de apărători ai intereselor generale ne poruncim să ne indelețnicim cu evenimentele politice ungurești căci dorința noastră e să vedem publicul nostru cât mai străin și mai izolat de atmosfera politice ungurești. De aceea socotim că e bine să remarcăm totdeauna numai caracterul general al evenimentelor și să stăruim numai asu-

țarinei nu ți-ar deschide-o un băiețuș cu căpușorul blond, cu ochii surizători, priviri nevinovate, deprinse cu lungul șir de călători.

Gravi ca niște patriarhi, apar bătrînii satelor, cu pletele lăsate pe spate, cu vorba liniștită, călcând apăsător, imprimându-și urma pe unde trec la ficcare pas.

Borca. Deodată se ivește o îngrămădire de case mari, coșuri se înalță spre cer, un sgomot surd venea până la noi și o mișcare neobicinuită înștiința pe cei trei călători, că Borca, unul din cele mai renumite sate de pe Domeniul Regal, avea acum să ne răsfete privirile.

Dar pretutindeni pe domeniile regale se vede urma dlui Kalinderu. Omul acesta a lucrat stăruitor pentru înfrumusețarea satelor de pe domeniul, contribuind la mișcarea socială și culturală, creînd-o aproape din nou, stărpind în parte abuzurile, încercând să curețe satele noastre de acele „lipitori”, în potriva cărora se luptă încă și astăzi cu destulă energie.

Borca e luminată cu electricitate. Pe malul Bistriței butucii așteaptă și lucrătorii îi trag, pe vagonete, la fereștrău...

O casă frumoasă, un adevărat palat, luminat cu electricitate, al unui particular însă, ne atrage privirile. Puțină energie numai și stăruință la muncă, prin părțile aceste dau rezultate uimitoare.

Palatul, e al lui Ionel Diaconescu fecior de sătean, acum om de câteva sute de mii de lei, cu un frumos venit anual și de sigur cu perspective mari încă, pentru viitor. Întâmplarea a făcut însă, cu nici odată, de câte ori am trecut pe

acolo să nu-i pot vizita interiorul. Ori cum, ar fi interesant. Din cele mai mici lucruri, răsar în evidență trăsături nebănuite la cineva. Și apoi, trecerea bruscă dela gazarniță la electricitate, influențează mult caracterul cuiva. Într'adevăr, salturi uimitoare, în felul acestuia, nu sunt rare la noi. Aiurea, generație după generație urcă fiecare treaptă socială; la noi e dimpotrivă: salturi neașteptate constituie aproape caracteristica vieții noastre sociale.

Cu toate progresele, cu toată aparența adesea înșelătoare, cu tot câștigul ce a început să se formeze, sătenii, trebuie cu durere s'o mărturisesc, nu stau bine. Nu există o proporție și cât ține iarna, pe străzile capitalei, adesea mă opresc țărani din părțile acelea muntoase (mulți mă cunosc) cerîndu-mi cuvântul, ce trebuie să facă cu cererile lor împăturate cu sfîntenie în naframă.

Deoparte Bistrița, de cealaltă munții apoi; înaintea noastră, cu începere dela Gura Cotirgașului, apare Greușieșul, pleșuv, un corn de vulcan stîns.

Cotirgașul e singurul sat din munte, unde femeile sunt renumite prin frumusețea lor, o frumusețe ce și-o păstrează și după amiezul vârstei.

Acuma, munții se închid par'că înaintea noastră, oprind calea.

Suntem în Broșteni, cel dintîi popas al nostru.

Din ceardacul otelului, figuri străine, ne cercetează. Localnicii, adunați în preajma cooperativei, oameni pașnici, se uită, ne măsoară, șop-

tesc. Vechile cunoștințe, mă întîmpină cu bucurie.

Aici, reînoesc cunoștința cu Petrea Gherghcaza, fost învățător, ajuns astăzi, prin meritele lui revizor școlar, și când mă întîlnesc acum cu bunul prieten, ridem pe socoteala repetatei cunoștințe ce a trebuit să facem câțiva ani de rîndul. Și-ți pare rău când întîlnești un om bătrîn și curat, că nu l-ai cunoscut mai de mult, dar prejuriile vieții ne aduc adesea atâtea lucruri neeunoscute, ce fac fericirea noastră...

Amănăm însă întîlnirile pe a doua zi și a doua zi, când toate luminile s'au stins, când toți s'au retras, cerdacul otelului, singur, mă lasă înfrînt de murmurul Bistriței, dulci visuri să se stăpînire pe mine...

Decoruri luminate sub lumina vioriei lunii se schimbă după capriciul ei.

Șoptească-mi vîntul, în seara această, legendă minunate, fantastice povești spue-mi de o domniță cu ochii negri, scînteetori, ce a fixat în ei toată lumea visurilor mele, eu le voi asculta, și lumea aceea, ce o resfrînge lumina cehilor ei, e unica speranță, e firul tainic ce leagă sufletele noastre...

Ilustrate cu motive românești și cu vederi din România și se pot căpăta la „Librăria Tribunei.”

pra momentelor în strânsă legătură cu interesele superioare ale țării noastre.

Nu vom reproduce, în consecință, nici discursul conțelui Tisza, rostit în ședința camerei, cu atât mai vârtos nu, cu cât acest discurs nu e decât o reeditare a cunoscutelor sale dogme imperialiste. Reținem numai ideile dominante ale discursului, idei cari luminează același ținut supremă a tuturor bărbaților politici unguri: naționalizarea armatei.

Deosebirea între acești bărbați politici e numai de ordin strategic. Conții Andrássy și Apponyi, dimpreună cu toți corifeii opoziției actuale, vor să-și taie o cale dreaptă spre ținta finală, cu riscul chiar de a înfrunța cele mai aventuroase peripeții, în vreme ce contele Tisza, în fruntea taberei sale guvernamentale preferă lungile cărări și cotituri ale unei expediții prevăzătoare, care însă sfârșește izbândind aceleași trofee. Adevărat că și comandantii din opoziție stăruie numai câtă vreme nu pot să ajungă în șea pentru drumul întretăiat de mlaștini și desigur, împrejurarea aceasta însă ne arată cu atât mai mult tăria credinței care încălzește pe potrivnicii noștri.

Contele Tisza azi e în șea și el stăruie pentru stratagema înaintării sistematice și prevăzătoare. Argumentele lui sunt cele cunoscute: Ungaria trebuie să ajungă în tîi centrul de gravitație al statelor din Balcani. În acest scop trebuie să se fortifice cu un organism militar la nivelul cerut de situația de mare putere. Armata e a „noastră”, — a răspuns el — adecă a „națiunii” și toate jertfele deci, pentru „noi” le aducem. Nu e nevoie să stoarcem dinastiei toate concesiile dintr-o dată. *Aspirațiile ungurești se vor realiza, toate, mai curând, dacă politica ungurească va adopta principiile evoluției pașnice.* Chestiunea însemnelor, de pildă, va primi o soluție mai curând fără ajutorul unui „junctim” — a zis contele Tisza — referindu-se la argumentația celor ce vor să rezolve chestiunile militare de-odată cu chestiunea reformelor electorale.

Ne întrebăm, dacă cercurile din Viena au mai avut nevoie de vre-o dovadă în ce privește esența politicii guvernamentale de azi? Credem că nu.

Apărarea pământului.

Din Criștior, comitatul Hunedorii, primim următoarea scrisoare:

Am cetit și eu în unul dintre numerele din urmă ale „Tribunei” de târgul Sasului cu Românul din Șeica-mică: cum s’au dat la târg amănunțit și cum au ajuns, dela 40 de coroane, la 80 de coroane și cum Sasul, fu povăuit de preotul lui să nu-și vândă via unui Român, ci mai bine să-l deie mai ieftin unuia de neamul lui.

Ce să zicem noi la întâmplarea aceasta decât că foarte bună povată a dat preotul sas parohianului său și frumoasă pildă a dat parohianul ascultând de păstorul său sufletesc. Ce binecuvântat de Dumnezeu este un popor la care e atîta înțelegere între preot și poporenii.

Cu durere trebuie însă să spun că la noi Românii lucrurile nu se petrec așa. Vorbesc din pățania mea tristă.

Părintele nostru Ioan Perian, având voie să vîndă o bucățică de loc al bisericii, așa de vre-o două-trei cară de cucuruz, i-a pus prețul de 600 coroane. Câțiva parohieni s’au dus la el acasă și i-au îmbiat 520, dar părintele nostru n’a voit să lase nici un ban din prețul de 600 de coroane. *Cu toate aceste, peste câțiva vreme, l-a vîndut mai ieftin, cu 550 coroane unui străin, Müller Akos.*

Parohienilor Ioan Lucaci și Ioan Oprian, Români de-o lege cu Sfinția Sa, n’a voit să le dea pămîntul mai lesne de 600 coroane, dar unui străin i-l’a dat cu 550 coroane!

Acum în cine să ne mai încredem? D-Voastră, Domnilor redactori, publicați în foi sfaturi folositoare că așa și așa să facem, să cumpărăm numai dela Români și să ne sprijinim pretutindeni unii pe alții, — și în acelaș timp iată ce pildă vie dă părintele nostru!

Să judece și alții dacă face bine un preot când face cum a făcut părintele nostru Ioan Perian.

Constantin Pleșa.

Primul congres universal al Raselor.

— Dela corespondentul nostru special. —

Londra, 23 Iulie. n.

Antagonismul ce a rezultat ca o urmare firească din ciocnirea intereselor o-puse — complicată de neegalitatea măsurilor de luptă — la care a dat loc întinderea schimbului, prin care s’au apropiat popoarele lumii, atât de deosebite prin originea lor (vorbind de cunoștințele controlabile pe care ni-le oferă știința), cât și prin felul vieții lor, pare a fi ajuns la un punct când reacțiunea ar fi inevitabilă: dorința de o conlucrare pașnică.

Această trăsătură generală — care fiind atât de generală neapărat că nu poate pretinde să satisfacă orice amănunt, ci doar indică o tendință pe care omenirea o dovedește hotărât prin faptele ce se pot judeca în lumina trecutului — ni lămurește asupra unui eveniment pe care în focul luptei pașnice de azi, nu-l putem observa cu atenția cuvenită: La 26 Iulie c. precum s’a făcut cunoscut la răstimpuri în presa din întreaga lume, se deschide la Londra *Primul Congres Universal al Raselor*, care are de scop să discute în lumina științei și a conștiinței moderne relațiunile generale ce subsistă între popoarele Vestului și acelea ale Estului, între așa numitele popoare albe și așa numitele popoare colorate, cu privire la încurajarea între ele a unei mai depline înțelegeri, a celor mai prietenești simțăminte și a unei mai inimoase cooperări — chestiunile actuale fiind subordonate acestui coprinzător sfârșit, în ferma credință că respectul mutual odată stabilit, greutățile de orice fel se vor stinge în mod simpatetic și vor fi rezolvate cu mai multă bucură.

Astfel fiind, Congresul nu reprezintă o adunare a tuturor raselor ca să discute nevoile fiecăruia aparte, ci are un scop general, calculat să întărească și să promoveze bunele legături. Aceasta însă nu impune restricțiuni vorbitorilor care se pot abate dela tratarea pur științifică a unei chestii și să o desvolte și în partea ei

practică — *Congresul ca atare nefiind angajat însă față de nici un partid politic*, în care scop chiar nici nu se primesc rezoluțiuni cu caracter politic.

Intocmit pe aceste principii Congresul ce se deschide supt președinția Lordului Weardole, adună o seamă de oameni la care lumea întreagă își ațintește ochi, ce se întreabă înșii: încotro mergem?

Patru zile cât durează Congresul — dacă ar fi să răspundem întrebării de mai sus — se vor ține opt ședințe în care chestiunea raselor omenesci se va discuta din punct de vedere antropologic, sociologic, moral și politic, considerându-se cuazele, condițiunile și efectele cese încrucișează la fiecă pas, la baza cărora stau problemele economice care influențează așa de adânc numeroase schimbări în ziua de azi, când începe a se simți nevoia unei organizații internaționale pentru binele comun. C.

Confederațiunea Statelor Balcanice.

— Un articol al dlui N. Xenopol. —

(Urmare și sfârșit.)

Adesiunea noastră la confederațiune, și-ar găsi justificarea, după „Pregrinus”, în avantajele economice ce ne-ar oferi această orientare politică.

Să examinăm chestiunea și din punct de vedere pur material.

Dar oare avantajele și atât de evidente nu s’ar compensa ele prin desavantaje considerabile?

Vămile comune ar favoriza de sigur exportul vitelor noastre, dar ar ucide complectamente industria noastră care, nefiind protejată, ar fi lesne strivită de concurența industriei austriace, mai puternică și mai bine organizată. Creditul ar fi poate mai ieftin, deși diferența între scontului Băncii austriace și acela al Băncii române, nu e prea mare. România importă actualmintre numeroase capitaluri din Germania, Franța și Austro-Ungaria. Această din urmă țară nu este un prea mare tîrg monetar și cu toată vecinătatea sa cu România, ea e distanțată mult de Germania și Franța. Nu cred că prin creațiunea unei bănci comune, capitalurile austriace cari nu sunt deja așa de importante, vor aflua spre România.

România face reale progrese în materie de credit public și privat, ceea ce a lipsit mai mult la noi până acum este spiritul de economie; când acest spirit va prinde rădăcină în țara noastră, vom putea lesne suporta în materie de credit, comparațiune cu vecinii noștri. În tot cazul un ușor avantaj în materie de scont nu constituie un argument suficient pentru a ne lăsa „guilottina prin persuasiune”.

În schimb va trebui să primim naturalizarea necondiționată a tuturor străinilor după „niște reguli unitare pentru toată confederațiunea, măsură care ar avea ca consecință în oare cari regiuni ale țării noastre, predominanța politică a elementului străin asupra elementului român.

Un om de stat sârb, d. Kosta Stojanivitch, fost ministru al agriculturii, comerțului și industriei, a publicat în franțuzește la Belgrad o lucrare intitulată „Situațiunea economică a Serbiei după anexarea Bosniei și Herțegovinei”. D. Stojanivitch este partizan al uniunii vamale între Serbia, România, Turcia, Bulgaria și Muntenegrul. „Uniunea statelor balcanice” — zice autorul — ar rezolva altfel chestiunea rețelei comunicațiilor în Balcani și ar crea astfel noi căi cari ar face concurență căilor austro-ungare și ar forța monarhia Habsburgilor a res-

DAJKOVITS E.

Atelier de fotografii artistice,
— de primul rang. —

ORADEA-MARE, Palatul Sas.

Fotografii și portrete, reproducții după fotografii vechi și noi în mărime naturală, expuneri de obiective speciale pentru interioruri, acatice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate. Atelierul se află exclusiv numai în Palatul Sas.

pecta dispozițiunile tractatului de comerț cu această Uniune balcanică. Dificultățile pe cari statele balcanice le-au avut în trecut cu Austro-Ungaria pe terenul economic, va îndemna aceste State către relațiuni mai intime și către o uniune reală — vamală cel puțin — în cel mai apropiat viitor”.

Această idee are tot atâtea șanse de reușită ca și cea relativă la o confederațiune a Statelor din peninsula.

O uniune vamală ar profita în prima linie României, care tinde a deveni o țară industrială, dar care are lipsă de deșeururi pentru industria sa, redusă a se mulțumi cu piața indigenă. Această industrie ar avea la dispoziția sa un teren de 40 de milioane locuitori.

Dar o asemenea uniune vamală presupune mai întâi existența de excelente raporturi tendințe politice comune, ceea ce e complectamente exclus în starea actuală a problemei balcanice, apoi asentimentul puterilor cari au tot interesul a conserva pentru industria lor, piețele orientale. Nici Austro-Ungaria, nici Germania, nici celelalte State industriale, nu vor consimți nici odată la constituirea unui bloc destinat a împiedica acțiunea lor economică și a le închide nu numai piețele peninsulei balcanice, dar chiar și Asia-Mică.

Avortul uniunii sârbo-bulgare, de care vom vorbi mai departe, este un avertisment de care popoarele balcanice trebuie să ție socoteală.

*

Câți scriitori au preconizat o înțelegere vamală austro-sârbă. Ideia a încolțit nu numai în oarecari cercuri vieneze, dar și în cercurile sârbești.

Chestiunea a fost adusă la tribuna delegațiunilor austriace în Viena de d. Baernreither, deputat în Reichsrat și discutată în presă de către mai mulți publiciști bulgari sârbi.

D. Jivoin Péritch, profesor la Universitatea din Belgrad și deputat al Sucepinei a expus pe larg în „Le Mouvement économique” rațiunile pentru cari nici Serbia nu ar putea să accepte o astfel de combinațiune.

Partizanii emancipațiunii economice ai Serbiei — și se cunosc eforturile făcute de poporul sârb în vederea acestei emancipațiuni — n'ar primi nici doată ca produsele industriei austro-ungare să fie scutite de taxele vamale; o astfel de scutire ar echivala cu distrugerea complectă a industriei sârbe. Libera intrare a vitelor sârbești în Austro-Ungaria, ar provoca o scădere considerabilă a prețului vitelor în târgurile din Pesta și Viena. Agrarienii austriaci și unguri cari au opus o rezistență acerbă la încheierea unui tractat de comerț cu Serbia, ar ridica dificultăți considerabile dacă ar fi vorba de o uniune vamală complectă.

D. I Péritch, după ce a examinat obiecțiunile serioase ce se pot face acestui proiect, atât din punct de vedere sârb, cât și din punctul de vedere austro-ungar, nu desimulează cu toate acestea avantajele politice cari ar rezulta pentru Serbia dintr-o aprobare cu puternica vecină: „Ar fi de altminterlea prea just de a asigura Austro-Ungariei acest privilegiu economic și comercial; aceasta ar fi compensațiunea pentru puternica protecție pe care imperiul Habsburgilor ar rezerva-o vecinei sale amice în eforturile sale relative la opera națională sârbă, această operă națională consistând în mărirea Serbiei dinspre partea Turciei.

Suntem încă în domeniul frumoaselor visuri”.

Deocamdată Serbia a trebuit să susție un crinchen război vamal contra monarhiei austro-ungare.

Serbia, cu toate eforturile ce a făcut pentru crearea unei industrii, este și va fi mult timp încă o țară agricolă. Exportul ei consistă mai în special din cereale și vite. În ceiace privește vitele, Austro-Ungaria constituia principalul debu-

șeu al regatului dunărean. Exportul vitelor cornute s'a ridicat la: 62.385 capete în 1900; 42.052 în 1901; 65.044 în 1902; 83.967 în 1903; 64.207 în 1904.

Exportul porcilor sârbești, cari sunt de o excelentă calitate, s'a ridicat la: 77.000 în 1900; 105.562 în 1901; 145.899 în 1902; 136.000 în 1903; 147.275 în 1904.

În 1908, în urma ruperei relațiunilor economice între Austro-Ungaria și Serbia, exportul vitelor cornute scade la 5.000 și acela al porcilor la 26.000.

Exportul vitelor este o chestiune vitală pentru Serbia; astfel guvernul sârb s'a preocupat de a găsi noi deșeururi în marile centre de consumație a țărilor occidentale, și în același timp s'a sforțat de a obține, în Austro-Ungaria, în virtutea unei convenții, oarecari piețe pentru vânzarea unei cantități determinate de carne tăiată.

Aceste ultime eforturi au condus la convenția din 1908 care condează Serbiei exportul a 35.000 vite cornute și 70.000 porci, tăiați pe teritoriul sârb.

Serbia a trebuit să se mulțumească, în schimbul oare căror concesiuni pe terenul industrial, a limita exportul său de vite la un număr determinat de capete, tăiate sub controlul medicilor veterinari austriaci și ungari. Carnea astfel tăiată nu va putea fi transportată decât în 22 de orașe din Austria și 22 orașe din Ungaria, unde consumația cărnii e mai mare.

Serbia a trebuit să primească aceste condițiuni, în urma eșecului tratativelor sale pentru a se emancipa de piața austro-ungară și de influența economică a monarhiei vecine.

*

În mai multe rânduri publiciștii bulgari și sârbi au esmis ideea unei uniuni vamale sârbo-bulgare, ca mijloc de luptă contra dominațiunii economice a Austro-Ungariei. Și acum în urmă, d. Athanase Iaronoff, profesor la gimnaziul bulgar din Salonic a publicat în „Revue Economique Internationale” și în „Courrier Européen” articole asupra acestei chestiuni, preconizând ideea uniunii vamale între cele două amici State slave.

O astfel de uniune a fost chiar aproape să se realizeze la un moment dat. La 9 Iulie 1905 Serbia și Bulgaria au încheiat un tractat ale cărui cauze principale erau următoarele:

Art. 1. — Bulgaria și Serbia constituie o uniune vamală pentru liberul schimb al produselor lor proprii, rezervându-și dreptul de a încheia tratate de comerț cu alte state pe baza tarifelor autonome particulare fiecăruia din cele două State contractante, dar aceasta numai până la 1 Martie 1917.

Art. 2. — Din domeniul liberului schimb dintre cele două State sunt excluse:

a) Produsele cari sunt obiectul unui monopol al Statului;

b) Pentru obiectele cari sunt deja sau cari vor fi impuse la o taxă specială, se va plăti această taxă la intrarea lor în teritoriul Statului unde există asemenea taxe.

c) Mărfurile de proveniență străină, când ele ar trece prin teritoriul unuia din Statele contractante, vor trebui să plătească drepturile de vamă după clauzele tractatelor încheiate cu Statele de unde provin mărfurile și aceasta numai până la 1 Martie 1917.

Art. 16. — Cele două state contractante se obligă a încheia pentru tot timpul duratei tractatului, o convenție consulară, o convenție asupra greutăților și măsurilor și o alta pentru extradarea criminalilor.

Acest tractat a fost ratificat de Sobrania bulgară, dar când fu depus la Sucepina sârbă, guvernul austro-ungar a făcut cunoscut celui din Belgrad că dacă nu renunță la uniunea vamală cu Bulgaria, tratativele începute la Viena în vederea încheierii unui tractat de comerț se vor rupe.

„Guvernul sârb, ne zice d. Iaronoff, răspunde că el nu va prezenta tractatul Sucepinei așa de curând, dar pretinde ca schimbările la acest tractat să fie propuse de Austro-Ungaria și aceasta în cursul convorbirilor dintre delegații sârbi și austriaci la Viena. Austria s'a supărat de tenacitatea sârbilor și închise frontierele importațiunilor sârbe. Serbia capitulă și renunță la uniunea vamală cu Bulgaria”.

Se știe că în urmă, Serbia a încheiat un tractat de comerț cu Austro-Ungaria și că asemenea tractatul acesteia cu Bulgaria e pe punctul de a se încheia.

Prima încercare dar a unui Zollverein balcanic n'a reușit.

E foarte probabil că asemenea încercări nu vor reuși nici odată.

*

Dat fiind ceea ce precede, rolul României față de Statele balcanice este lămurit. O confederație politică este un lucru absolut irealizabil în starea actuală a pretențiunilor și rivalităților naționale. România ar fi în pagubă dacă ar lega soarta ei la aceea a vecinilor dunăreni. În caz de conflict în peninsulă, ea va trebui să facă sacrificii enorme în vederea avantajelor problematice, căci soluțiunea chestiunii Orientului nu depinde numai de cabinetele din București, Sofia sau Belgrad. În caz când România ar fi târâtă într'un război între marile puteri, nu Serbia sau Bulgaria i-ar putea garanta independența sa. România trebuie să recurgă la alte sisteme de alianță și la alte orientări politice mai puternice și mai sigure pentru a-și asigura integritatea sa.

În ceea ce privește politica sa economică, România a reușit a protege industria sa, a asigura deșeururi produselor sale agricole, fără a fi constrânsă de a se gândi la vre-o uniune vamală cu Statele balcanice. De sigur o astfel de uniune, o repetăm, ar fi prezentat mari avantaje pentru industria națională română, dar realizarea unui astfel de proiect este extrem de dificilă și chiar, în oare cari privinți, periculoasă.

O acțiune care ar tinde la acapărarea pieței bulgare și sârbe de industria română, ar putea să provoace grave conflicte.

Țările industriale care au acaparat piața interioară bulgară și sârbă nu s'ar lăsa să fie învinse fără a recurge la mijloace de apărare. O astfel de politică nu s'ar putea concepe decât în ziua când România ar fi complect emancipată pe terenul economic și financiar.

Țara este în mers; mari progrese au fost realizate pe toate terenurile; dar din punctul de vedere financiar România este încă dominată de capitalurile străine.

În numerile viitoare vom arăta marea dezvoltare economică ce a luat țara noastră, mai cu seamă de vre-o 20 de ani încoace, această dezvoltare va apărea și mai izbitor când o vom compara cu aceea a micilor State din Peninsula Balcanică, mai seamă cu aceea a Bulgariei și a Serbiei.

Constatarea acestor progrese nu ne va împiedea de a arăta punctele slabe ale organizațiunii noastre economice.

Nicolae Xenopol
senator.

Negustori, industriași, meseriași români.

Ziarul nostru a hotărât publicarea unui tablou statistic al tuturor negustorilor, industriașilor și meseriașilor români din Ungaria.

Adresăm deci, tuturor celor interesați rugămintea să ne comunice cât mai în grabă numele firmei, orașul și strada unde se găsește atelierul sau prăvălia lor.

„TRIBUNA“

Atelier optic. Isvor vrednic
de încredere și ieftin pentru
orice cumpărături

Dobó Albert, Kolozsvár,

Giuvaergiu.

Mátyás király-tér 15.

Fosta prăvălie HUSZNIK.

Își recomandă magazinul său bine asortat cu clăsonice de fabricație renumită. Mare asortiment de juvare din aur, argint, briliante și obiecte din argint vritabil de China, cum și articole optice.

Scrisori din București.

Între Olteni. — Moravuri și obiceiuri. — Căntec și plânsuri. — Amintiri. — O doină care s'a popularizat.

București, 11 Iulie.

Un străin, care vine pentru prima oară în București, rămâne oarecum surprins de strigătele care nu mai au sfârșit ale Oltenilor precupeți, cari murează, cu coșurile lor încărcate cu zarzavaturi și fructe, străzile capitalei. E un amestec curios de glasuri, cari par a se îngâna unele pe altele și trebuie să fi locuit mai multă vreme în București, ca să înțelegi ce strigă fiecare din această categorie de oameni, a căror viață se scurge, cu plăcerile ei între șandramaua așa de murdară, unde și au euleușul, și stradă. Cu o stăruință ce nu cunoaște margini, acești oameni aleargă o parte a anului pe stradele orașului, făcând pe „negustorii”, îndurând atâtea neajunsuri pentru a câștiga atâta cât să poată trăi o lună sau două, în timpul iernii, în mijlocul familiilor lor.

Oltenii sunt fără îndoială cei mai muncitori din întreaga populație a țării. Și dacă ar fi vre-o observație de făcut, e că nu caută să progreseze, ci se stabilească la oraș ca negustori stabili, ei se mulțimesc cu puținul ce-l câștigă din precupeție, fără a se gândi măcar că ar putea fi odată stăpâni pe propriile lor prăvălii, fără a lua exemplul Ardelenilor, azi mari negustori, cari au ridicat tot din straturile muncitorești, începând ca băieți de prăvălie și muncind din greu. Azi cum trăiesc astăzi Oltenii la oraș nu putem spune că ei duc o viață omenească. Răul este că nu se găsește nimenea care să-i îndemne pe acești oameni, cari au spiritul negustoresc, spre adevărate cale. Din mijlocul lor s'ar putea crește, la oraș, clasa de negustori români de care se simte nevoie atât de mare. Atunci nu ne-ar mai fi dat să vedem cum chiar în Craiova, în capitala Olteniei lor bogate în amintiri istorice, se înmulțesc negustorii oarei, amenințând cu acapararea întregului comerț. Și i-am vedea și pe ei ducând o viață.

Li vezi așa, năcăjiți alergând pe străzile orașului, înaintând împovărați sub arșița soarelui de Cuptor și te cuprinde înduioșarea. Hei, de unde au venit acești oameni! Să entreeri satele lor, să-i vezi la munca câmpului, să vezi dragostea față de ogorul lor și atunci vei înțelege de ce nu-i rabdă inima să se stabilească la oraș, să trăiască pentru totdeauna viața de sat.

Trei zile am rătăcit prin satele lor. Am rătăcit așa mânat de curiozitatea de a cunoaște viața acestor oameni, în sufletele cărora este atâtea energie, atâtea putere și atâtea dragoste de viață. Prietenul, care m'a dus să-i văd este proprietarul unei mici vile de un etaj și jumătate dela Calafat. E un tânăr, cu vederi înaintate și mai ales cu frumoase sentimente naționale. În satul de pe moșia lui a făcut școală, biserică și obște. Țăranii îl iubeau. În timpul războaielor ei au străjuit armați în conac, apărându-l de cetele răsculaților cari aveau intenția de a-l devasta. Și el n'a suferit nici o pagubă. Adică a suferit una. Câteva geamuri dela casă au sărit în țandări și câteva câpițe de fân au luminat câteva ceasuri într-o noapte de groază luna a lui Martie. Un sătean a venit la el, atunci și i-a spus:

— Se svonește coconășule că-i revoluție. Se va face la conac. Noi cum rămânem? Noi n'ar fi nimic să facem o leacă de revoluție, să nu rămânem de risul vecinilor. Ia așa, o mică paradie...

Țăranul proprietar a zîmbit cu bunătate și i-a spus să facă luminație, după care oamenii s'au mulțumit că n'au rămas de rușinea satei învecinate. Și acum se rușinează când își aminte de câpițele arse, mulțumind în ace-

laș timp lui Dumnezeu că dela ei din sat nu s'a omorât nimeni cu ocazia repeziunii lor.

I-am văzut la muncă, stăruitori și neobosiți și i-am văzut la horă, în hainele lor albe, cari aduc așa de mult cu ale bănașenilor. Chiar și în grai au o mulțime de particularități identice cu ale celorlora. Și nu este nici o mirare contactul cu Banatul fiind așa de des.

La Olteni n'au pătruns nesuferitele obiceiuri străine, cari ne dau în satele din alte părți ale țării atâtea situații ridicole. În satele din Dobrogea de pildă întâlnești în hora din sat fete cari poartă mănuși, pantofi albi și pălării la modă. E un lux, care dacă astăzi gospodarii dobrogeni și-l pot permite, te face să te gândești cu durere la ziua de mâine, când bogăția se va împărți între cei ce vor veni. În Dobrogea se joacă la horă valsul și polca, galopul și toate danțurile străine dela oraș. Industria casnică este neglijată și grație acestui păcat, portul național a fost părăsit aproape cu totul.

Nu tot așa este în satele din Oltenia. Aici femeile poartă haine făcute de ale în casă. Li frumoasa de borangic, vâlvuri galbene ca'n Banat strălucesc Duminecele la horă, care nu cunoaște danțuri străine. Te simți aici într'un mediu curat românesc, din care nu te mai înduri să pleci. În unele locuri se strigă în horă în tocmă ca'n Ardeal. Și ce frumos răsună aici doina. Doina oltenescă cu nuanța ei de umor, adeseori de ironie mușcătoare:

Măi vecine, măi fătate,
Coate goale, tălpi crăpate,
Piele n'ai de jupuit,
Spete n'ai de schingiuit,
Groapa mâne o s'astupi
Și opinci n'ai să mai rupi....

Strigăturile oltenesci sunt toate, fără excepție, satirice. Foarte bogate în comparații, cari te uimesc prin noutatea lor. Foarte plastice și pline de melodie în ce privește ritmul și rima lor:

Bate aici, bate colea
Să se înalte pulberea
Să negrească Dunărea....

Și, cum îi privești așa veseli și plini de viață, parcă te cuprinde un sentiment de adâncă durere. Voinicii ăștia, înalți ca brazilii, muncitori ca albinele au văzut cu ochii lor cum se face dreptatea omenească în anumite împrejurări. La ei darul de pământ a fost mai mare, căci lanurilor bogate cari împrejmuiesc satele lor le iau belșugul câțiva din cei favorizați de soarte, căci ei nu au multe locuri nici atât pământ cât le trebuie pentru un mormânt. Abia după potolirea războaielor s'a început mișcarea pentru cumpărarea de moșii și împărțirea lor la săteni. Astăzi, grație micilor îmbunătățiri, cari s'au adus acolo unde nevoia era mai mare, domnește cu totul alt spirit. Din revolta de altădată a rămas doar părerea de rău după ceice au ispășit toate păcatele. Au rămas crucile, cari însemnează locul unde copiii pământului și ai soarelui de vară își dorm somnul venit prea de vreme. Și a mai rămas o doină, care s'a popularizat în timpul represiu-nilor:

Doină, doină, draga noastră,
Și mai tare draga lor,
A lor toți, cari mor acuma,
Sbori să nu știți de ce mor!

Tu, ce ne înalți copiii
Să priceapă de ce plâng
Frunzele în codrii toamna,
Stelele de ce se stâng,

Jalea primăverii ăștia
Nu ncerca s'o cânti vre-odată,
Că s'or învăța copiii
Să blesteme. Și-i păcat!...

Correspondent.

Mici mizerii școlare.

— Corespondență din provincie. —

— Învățătorul. —

Mărită nație românească, dascăli îi trebuie, dascăli mulți, mulți, cari să poată satisface dorinței tale de a te ridica, ajunge și ținea pas cu celelalte popoare ale lumii. Acolo stai tu, sub coprișul pleostit al unei căsuțe vechi, în atmosfera îmbăcsită de răsuflarea mulțimei plâpânde, de praful ucigător al podelelor nespălate, de amestecul nepoftit al unei dăre de fum, ce țîșnește din crepștura căminului învechit, acolo în aceea particulară atmosferă mistuitoare te mistui, tu martir al progresului. Căci pentru curățitul odăii n'ai de unde să iei necesari, căminul învechit — e bine că e acolo, iar dacă vre-un ochiu de fereastră s'ar sparge — în timp de iarnă îl vei lipi cu o filă de gazetă — în timp de vară — la ce-ar mai și lipsi?

Suntem săraci?

Nu.

Aceeași mizeră plebe contribuitoare, are doar o casă comună palat, aranjat cu tot confortul. Nu suntem atât de săraci, pe cât de slabă e administrația noastră.

Ai sfârșit 10 luni de muncă de ocnă, fața ta ce e drept, e palidă, păstrînd încă urmele suferinței, ai luat vestmânt de sărbătoare, însă, și-ți faci apariția la o întrunire socială, acolo între intelectuali, unde crezi că ți-e locul. Căci oare nu muncești și tu cu intelectul? Ia-i vorba la o discuție și acolo, în plină adunare, te întâmpină cu: „Învățătorul nu aparține clasei inteligente, e doar un lucru cunoscut acesta, este chiar și un deciz al curiei în sensul acesta!” Iată deci o zbucuire pe față, proprie mentalității unora din intelectualii noștri! Rămâi uluit, cu inima plină de amărăciune, pândind momentul când ești neobservat, te furișezi afară și în largul, în bătaia răcoritoare a unui vântuleț de amurg, încerci să-ți potolești nervii biciuiți de emoția rușinii îndurate, în vremea îngâni cu amar bătrînul adevăr: „Quem dii odere...”, pe care nici secolul XX nu-l poate desmînti.

În legătură cu aceste îmi vine în minte un articol al dlui Ghibu, publicat mai deunăzi în „Tel. Rom.” în care ni-se arată că am ajuns în fața unei mari primejdii, lipsa de învățători, ce ar produce necalculabile pierderi culturale naționale. Dsa îndeamnă pe părinți să-și trimită copiii la preparandie, căci situația învățătorilor acum e mai îmbucurătoare: își exprimă apoi mirarea că învățătorii nu-și dedică fii acestei cariere și condamnă proverbul latin, citat mai sus. O face aceasta d. referent din cea mai curată însuflețire de cauză — o știm cu toții, — îl rugăm însă să tracteze cu cunoscutele-i pricepere și mizeriile noastre.

Dsa ne va putea poate spune, pentru ce corpul învățătoresc zilnic are parte de ofențe, dispreț și nebagare în seamă în societatea noastră unde e atâtea lipsă, de concentrarea tuturor puterilor disponibile?

E așa de cunoscută și generală neînțelegerea dintre preot și învățător, încât din pricina banalității ei nici nu se discută. Deoarece aici preotul e mai la putere și aproape întotdeauna învingătorul, pentru ce are o ținută ostilă față de învățător și în loc de a-i da mână de ajutor, îi face atâtea clipe amare, zădărnindu-i toate ambițiile nobile?

Recomandăm această chestie de discuție Reuniunii noastre inv., care ar trebui să o împărtășească din oficiu membrilor ei spre dezbateri.

Din parte-mi nici nu încerc a dovedi, că tagma inv. aparține clasei inteligente, ori ba, ci rog pe d. inteligent să ne comunice acel deciz al curiei, iar noi dacă nu vom putea rectifica și dovedi contrarul — vom prinde sapa și coasa, lă-

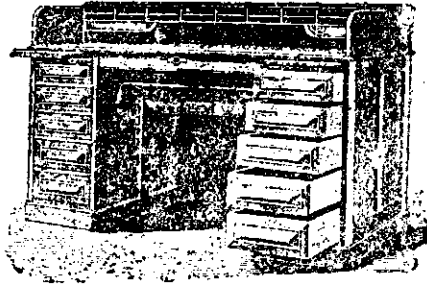
Fabrica de tâmplărie

instalată cu putere de mașini

ERŐS VICTOR FIAI

Marosvásárhely, Régikorház-utca 3.

Pregătește **mobiliere complete** pentru lo-cuințe, birouri, magazine, farmacii, biserici și școli după model în orice sti **Mobilier american** pentru birouri și sipete cu stro-ruri pentru acte se pregătesc la comandă și în diferite calități, precum se vede și din desemn.

sând clasei inteligente cultivarea acestui neam copleșit de atâtea nevoi interne și externe.

De încheiere adaug, că citatul de sus s'a rostit în ziua de sf. Petru cu ocaziunea unui concert, Corfescu de către un preot la adresa învățătorului din localitate în fața unui mare public de oaspeți ai băilor și notabilității din jur.

Lazuri, 26 Iulie.

Traian Mager.
învățător.

„Târgul fetelor” de pe muntele Găina.

— Jandarmii la muncă. —

Duminecă după Sfântul Petru s'a ținut — ca de obicei — vestitul „târg de fete” pe vârful muntelui Găina.

Duminecă dimineața am plecat cu trenul de trei și am mers până la Hălmagiu. Când am ajuns în Hălmagiu ne aștepta trenul care duce lemne de sub Găina. Ne-am așezat în vagoane care erau înzestrate cu lăviți pentru șezut. Astfel plecăm la orele 5 dimineața, iar la 7 suntem sub poala muntelui, trecând pe valea aceea încântătoare. La Hălmagiu s'au mai alăturat la noi mulți domni și țărani.

Ce frumos e să călătorești dimineața pe răcoare, prin mijlocul codrului, unde nu-i altă lume decât codrul și pârâul care vine în jos, sprinten ca un flăcău. E limpede de să-l sorbi și cu ochii. Câteva tablouri minunate am văzut mergând pe tren: Ici un pârâias venea săltând pe coaste în jos, făcându-se tot spumă de mânie, ici-colo un izvorăș răsărea sfios din desimea fagilor și ca un copil rușinos se ascundea pe sub podbealul ce crește pe șesul din jos de el, unde fagii truși îi țin umbră și răcoare.

Ajunserăm punctul unde calea ferată suie tare, încât bietul locomobil se căznea din toate puterile svirlind foc și fum pe nări ca un balaur din povești, dar nu putea dovedi dealul care ca un dușman îi sta în cale.

Impărțiră deci povara în două și astfel plecă numai cu două vagoane până sub poala muntelui unde era stațiunea. Ne lăsă apoi aci și plecă după celelalte două. O luarăm încet pe jos. Trecurăm pe lângă niște case pustii, cari poate să fi fost locuințele pădurarilor, apoi un pod mic peste pârâu și apucarăm a sui încet la deal pe o cărare făcută de societatea turiștilor din Arad, care are și o casă în vârful muntelui (patru odăii, casă făcută din lemn de fag cioplit frumos și șindilată pe dinafară. E făcută de d. Tănăsie Mihai).

Cărarușă suia șerpuiind având cam 45—50 de cotituri. Vre-o câțiva mai tineri ieșiau și drept în sus, dar noi cei bătrâni țineam cărarea, care deși încunajura, totuși îi puteam ajunge pe tineri, fiindcă ei se osteneau mai iute decât noi și astfel trebuiau să ne aștepte.

Suindu-mă pe munte, mi-am făcut socată că chiar așa-i și viața omului întocmai ca suțul unui munte pe care șerpuiește o cărare — ca asta —; vre-o câțiva mai sprinteni o iau — ca să ajungă iute în vîrf, pe scurtături, alții n'au curajul, ei se întorc dela jumătate de cale, încât nu se pot desfăta de privirea cea măreață căci... „mulți sunt chemați, dar puțini aleși!” Iar cei ce cu adevărat vreau să ajungă, trebuie să meargă încet, nepărăsind niciodată calea cea bună.

În sfârșit suim muntele și ajungem în vîrf, de unde se vedea tirgul alb mișcându-se ca o grădină cu flori de crin când joacă vîntul cu ele...

Aci erau adunați „copiii munților” la o petrecanie, întocmai cum se adunau Grecii cei vechi la „jocurile olimpice”. Erau vre-o trei rinduri de șetre, câte 3—4 într'un sir, unde se vindea băutură — mai ales „rozole”. Erau acoperite cu frunză verde; iar pe de lături aveau lăvițe pe cari se așezau oameni cari beau și lăutarii cari cântau cu foc. În jur, feciorii și fetele jucau de tupaia pământul.

Erau de vânzare: tulpine, fluier, greble, coase, oale și alte vase de pământ, cojoace și alte lucruri de

negot. Apoi de ale mîncării, ca: plăcinte și vestitul „balmoș” pe care îl pregăteau acolo în târg.

După ce am văzut toate acestea, am mers pe piscul muntelui de către răsărit și priveam prin ochian la „Tara Moțului” cu mai mulți prieteni, când un prieten îmi zice deodată:

— Uite, domnule, oare ce vreau jandarmii?

— Vreau să puște căci uite-i în rînd, cu puștiile gata să dea foc, patru nainte, patru înapoi, în două șire”.

Un fior... o groază mă cuprinsese, când văd oamenii fugând dinaintea lor. Într-o clipă fusei acolo să văd ce-i... O groază... o spaimă: Un om dela Tomnatec zăcea cu capul crepat de jandarmi, plin de sânge, încât nu se cunoștea că cine-i. Sângele îi umpluse fața și cămașa cum ai fi băgat-o în baltă. Ba și pământul era plin de sânge unde sta el, căci curgea și acum nelăsând jandarmii pe un medic de omenie să-l lege la cap!

Așa-i în țară la noi, în nefericita noastră țară, unde — spre rușinea veacului — stăpînesc oameni fără Dumnezeu și fără milă, curat căpșani!

M'apropiu de el și întreb pe maică-sa, o femeie bătrînă, care plîngea și necutezând să zică altceva, ridică mâinile către cer!...

Ce-i, nană, ce-a făcut feciorul d-tale?

Nimic n'a făcut, ei din chiar senin l-au lovit în cap ca să strice jocul și petrecania noastră; iar pe cela (arătându-mi un om legat cu lanțuri de mîni) l-au legat fiindcă a zis că ce fac aici de sparg capetele la oameni nevinovați... Și pentru asta îl legară!”

Oamenii veniseră acolo și se uitau ca la o minune, iar jandarmii văzând atîția Români, se repeziră cu baionetele — curat rășboi — asupra poporului. Oamenii atunci o rupseră la fugă dinaintea lor, căci gîndeai că-s ori beți ori turbați.

Printre cei ce fugiră dinaintea lor erau și mulți străini turiști, cari veniseră să vadă vestitul „târg de fete”.

Au avut ce vedea! Duc veste bună dela noi că ce jandarmi ispravnici avem: copii de-ai lui Tuhutum! Poate fi mîndru guvernul țării cu ei!... Are slugi nu glumă. Îi fac voia...

Unii voiau să meargă acasă, dar jandarmii nu-i lăsău ci îi întorceau cu baioneta zicînd: „Mere îndărăpt”. Jandarmii anume, par'că, umblau după oameni ca doar se va lega cineva de ei, ca să mai poată vărsa sânge. Într'un rînd se luară toți opt după oameni cari ieșiseră din târg și se uitau la cel cu capul spart și la cel legat. Îi băgară în târg.

Chemară un preot ce era acolo și nu știu ce vorbiră cu el și cu cei doi nefericiți — cel bătut și cel legat. În cele din urmă se mulcomiră, nu se mai repeziră după nimeni și deslegară și pe cel legat, lăsându-l liber.

Atunci jocul începu din nou, liniștea se pogori iar peste fețele tuturor și iar începu voia cea bună.

Jandarmii începură a umbla sfioși și oarecum rușinați prin târg. Căci le era rușine lor înșile de ce făcuseră!...

M'am dus și am privit iar jocul și am văzut fete și feciori jucînd cu drag, voinici ca brazii din „Tara lor”, rumeni la față și plini de sănătate.

Atunci am zis celor din jur: „Nu, acest neam nu va pieri, nici își va pierde ființa sa națională, căci e traianic și viguros. Și ori cît se vor trudi ei să ne facă Unguri, nu vor putea, căci nu vrem noi și nu vrea nici Dumnezeu!...”

La patru cîsură am părăsit târgul cu lacrimi în ochi, gîndindu-mă la acest neam nenorocit, ce-i lăsat pradă administrației și jandarmilor fără Dzeu și fără suflet. Și de câte ori mi-se duce gîndul acolo, pe vârful muntelui Găina, îmi pare că văd jandarmii puși în rînd gata să puște în târg, iar oamenii fugînd îngroziți dinaintea morții... Și pare că o vedeam venind înruntată pe sus, mișcînd din aripile ei negre și fioroase!...

„Pădureanul”.

Pustiirea Constantinopolului.

Astăzi s'au potolit flăcările așa în cât se poate constata că de cît grozava pustiire ce a adus acest enorm incendiu, capitalei turcești. După știrile de astăzi, nu 2000 de case, ci 7500 au căzut pradă focului, afară de aceste au mai fost distruse 20 moschee, o biserică, patru sinagoge și o nespuse de prețioasă bibliotecă bisericească. Despre catastrofa aceasta numai atunci ne putem face o idee aproximativă dacă știm că șapte societăți de asigurare din Constantinopol, numai până astăzi au plătit peste 150.000 funți turcești. După ce se poate constata până astăzi, au pierit în flăcări: 2 soldați, o mulțime de ofițeri și pompieri și peste patruzece de particulari.

Alaltăieri, pe la 2 ore d. a. un nou incendiu a izbucnit în cartierul jidovesc, în Galata, cu care prilej peste 500 case au fost distruse. Pe la 9 ore seara a putut fi însă stins. Dar acest nou foc a umplut de groază pe toți locuitorii, încât nu mai era chip de liniștirea spiritelor.

Nu se știe dacă știrea este adevărată, dar se afirmă că alaltăieri noapte s'ar fi aprins și întreg orașul Scutari. Se zice că dela Constantinopol, de pe malul Bosforului s'ar fi văzând enormele flăcări de cari este cuprins și acest oraș. Căpitanul poliției din Constantinopol a declarat că pricina focului este necunoscută și trebuie să fie la mijloc o nenorocită întâmplare. Pe lângă toate aceste, se susține însă presupunerea că toată nenorocirea aceasta este opera conservatorilor Turci, cari în chipul acesta au voit să-și răzbune asupra noului regim care se întărește din ce în ce mai mult. Bănuiala aceasta o întărește și știrca că mulți agitați ai conservatorilor atîță poporul împotriva guvernului, despre care susțin că este cauza nenorocirii acesteia, pe care a trimis-o Allah, asupra turcilor.

Cei 50.000 oameni cari au rămas pe drumuri, în mare parte se adăpostesc acum sub corturile pe cari le-au pus la dispoziție armata.

Încă de ieri s'a pornit colecta națională pentru ajutorarea celor năpăstuiți. În frunte figurează Sultanul cu 2500 funți turcești, Banca otomană cu 2000 și generalul Noghi, care se află acum la Constantinopol cu 25.

Toți reprezentanții țărilor străine s'au prezentat astăzi la palatul Sultanului, exprimându-și părerile de rău pentru această mare catastrofă.

Se crede că se va porni și o colectă internațională, pentru ajutorarea nenorociților turci.

Cronică externă.

Evenimentele din Persia. După știri sigure principele Salaredauleh a destituit telegrafice pe guvernatorul din Kermanschah și a numit în locul lui pe hanul Alenonimemalik și i-a ordonat să pregătească totul pentru ca să înlesnească mersul unui corp de 17.000 de oameni ai principelui cari merg la Senuch la Kermanschah.

Principele asigură că scopul său este salvarea constituției și restabilirea lui Mohamed Ali.

Ziarului „Times” (Londra) i-se telegrafiază din Teheran: Fostul șah, Mohamed Ali este primit în triumf pe unde trece. Guvernatorul din Asrabad, unde s'a oprit fostul șah, a depus jurământul de credință în mâinile noului domnitor.

La Ispahan s'au dat lupte pe străzi între aderenții fostului șah și trupele guvernului. Acesta din urmă au fost învinși și orașul a căzut în puterea lui Mohamed Ali.

Situația guvernului este foarte grea. Chiar la Teheran fostul șah are șanse de izbândă, mai ales după succesele din provincie. Urcarea lui pe tron este sigură.

Negocierile franco-germane. Din Berlin se anunță: Ziarul „Norddeutsche Allgemeine Zeitung” scrie în revista sa săptămînală:

NETUSIL VINCE CAȘOVIA-KASSA Fő-utca 80.

înainte: KAROL ELISCHER

export de cârnuri afumate, cârnățări și sala m. Serviciu prompt. — Cataloage trimitem g-rauit și franco.

Asupra stării actuale a negocierilor pendinte între guvernul german și cel francez cu privire la situațiunea din Maroc nu se pot face prin presă comunicațiuni oficiale sau semi-oficiale. Acelaș lucru nici despre cursul ulterior și despre rezultatele posibile ale negocierilor. Prin urmare este cel puțin precipitat de a exprima satisfacțiune sau indignare asupra pretinselor declarațiuni oficiale.

Momentul pentru aceea va veni numai dacă vor fi comunicațiuni autorizate asupra rezultatului afacerii diplomatice.

INFORMAȚII.

ARAD, 25 Iulie n. 1911.

— **Buletin meteorologic.** Institutul meteorologie a-mă vreme caldă, deocamdată fără ploi.

Temperatura la amiază a fost în Budapesta 31.2%, în Arad 37% Celsius.

— **Călduri tropicale.** De pretutindeni vin știri despre călduri tropicale. La Paris, Berlin, Köln, Londra, Roma, Madrid, în Europa întreagă, e o căldură cum demult nu s'a pomenit. Pretutindeni temperatura e de peste 30 grade.

În Ungaria, de asemenea se anunță de pretutindeni călduri mari, cu răslețe cazuri de insoale. Au mai fost zile calde și în anii trecuți, dar niciodată n'au ținut vreme atât de îndelungată — fără întrerupere.

Pentru zilele viitoare se anunță o scădere a temperaturii și ploi.

— **D. N. Xenopol în Transilvania.** Din Râșnov i se scrie „Gaz. Tr.”: Ilustrul savant A. D. Xenopol împreună cu soția sa: poeta Riria și fiul lor Leonida, însoțiți de d. prof. univ. Dr. I. Ursu, au vizitat Vineri Râșnovul. În casa primitoare de oaspeți a dlui George Ilie a luat informații asupra stării țăranilor români și sași. D. Xenopol, precum se știe, se ocupă intensiv de studii sociologice. A examinat gospodăria unui sas și a unui român. Încântați de cele văzute, d. și dna Xenopol au făgăduit, că se vor stabili pentru mai multă vreme la Râșnov spre a cunoaște temeinic frumoasa țară a Bârsei. *rb.*

— **Medici militari români.** Terminând cursul în Viena, au fost numiți în serviciu la spitale de garnizoană următorii medici români militari: Dr. Ștefan Banfi la Sibiu, Dr. Aurel Boteiu la Bujor, Dr. Cornel Circa la Triest.

— **Maj. Sa nu ia parte la manevrele generale.** În Viena se anunță că Maj. Sa s'a hotărât a nu lua parte la manevrele generale (mari) ce se vor ține în nordul Ungariei, în luna Septembrie. Maj. Sa a renunțat să ia parte la aceste manevre din cauza marilor strapăte, cari ar putea avea influență asupra sănătății sale.

Conducerea manevrelor va fi depusă în mâna mostenitorului de tron și ale generalului bárbosul Conrad-Kötzendorf, șeful statului major.

— **Străini la băile din Călimănești.** Ni-se scrie din Călimănești că Viconte de Fontenelle, general al Franței la Budapesta, a sosit în familia în localitatea pentru o cură mai îndelungată.

D. de Fontenelle, a rămas pe deplin încântat de noile instalațiuni ale căror onoruri i-au fost făcute de dnii Const. Disescu și Drul Botescu, de admirabila poziție a stațiunii noastre balneare și mai ales de efectele cu adevărat miraculoase ale apei de Căciulata pe care un doctor francez i-a recomandat-o cu insistență. D-sa a declarat că va continua să fie oaspele nostru în fiecare an, promițând că va aduce cu sine cât mai mulți oameni de pitoresc precum și pe prietini cărora apa de Căciulata le poate fi de folos sănătății.

— **Maghirizarea Germanilor.** „Deutsche Korrespondenz” scrie următoarele despre maghiarizarea Germanilor dela Vârșet:

În 1891 a început maghiarizarea în școalele germane (din Ungaria de miazăzi) comunale. S'a încheiat atunci că deși limba de predare va fi cea maghiară, se va îngriji cu cea mai deosebită luare în seamă și de cea germană. S'a și făcut astfel dela început, deși nu chiar cu zelul cuvenit. Mai târziu însă, când au ajuns învățători șovinisti în școlile, au alungat cu totul limba germană din școlile începătoare și au izgonit-o pas cu pas și din celelalte.

Toate întimpinările au rămas zadarnice. Douăzeci de ani ne-am luptat, zice ziarul, să dăm din nou limbei noastre locul cuvenit în școală. Pentru banii noștri — căci în Vârșet plătim 160 mii de coroane pe an pentru învățământ — am cerut egalitatea limbei germane cu cea maghiară. Inzadar!

Urmările se văd. Copiii ies din școală fără a ști nici ungurește nici nemțește. Nu pot nici scrie nici citi, nici socoti. În școala înaltă de fete, în clasa III-a și IV-a, se dau mai multe lecții de franțuzește decât nemțește.

Nemții s'au hotărât să închidă punga și în trei zile au căpătat ce inzadar cer de 20 de ani. Dar numai din gură! Când însă a ajuns vorba la vot, în consiliul comunal, propunerea s'a respins cu 51 de voturi contra 43. Socialiștii au votat contra.

— **Serbările dela Bayreuth.** Sâmbătă seara s'au început la Bayreuth serbările wagneriane jubilarie cu asistența unui public enorm, din care făceau parte o mulțime de celebrități muzicale străine, Wilhelm regele Württembergului, Augustin principe de Prusia, marele principe de Baden și mulți membri ai caselor domnitoare germane. S'a dat „Meistersaenger”, după o pauză de zece ani. Efectul a fost desăvârșit, căci creațiunea lui Wagner câștigă și acum prin ușurința ei plăcută, asemenea unei comedii shakesperiane. Montarea a fost făcută de Sigfrid Wagner, fiul marelui compozitor, iar orchestra a fost condusă cu o mare măiestrie de neîntrecutul compozitor Johan Richter.

— **Secerișul grâului în România.** Secerișul grâului s'a terminat peste tot. Acuma s'a început treieratul. Din nefericire, recolta, care se anunța foarte bună astă-primăvară, nu va realiza speranțele agricultorilor. Ingheturile au făcut multe stricăciuni. În privința cantității recoltei grâului va fi deci mijlocie anul acesta. În schimb calitatea va fi foarte bună.

— **Mulțămită publică.** La reprezentația teatrală a trupei Bârsan în Recița montană, d. Mihai Mercea, președintele Reuniunii de cântări din Recița a suprasolvit 10 cor.

— **Dare de seamă și mulțămită publică.** La petrecerea de vară aranjată în Beclean (com. Solnoc-Dobâca) în 12 Iulie a. e. în favorul bisericei gr.-cat. din loc au binevoit a suprasolvi următorii domni: Vasile Botean 20 fil. Peru Cherestes protopop 2 cor. Joan Halasu 50 fil. Gheorghe Născuț 1 cor. Dumitru Roman 1 cor. Teodor Agace 1 cor. Alexandru Ungur 1 cor. Ioan Cărcu 2 cor. Dr. Octavia Pavelea 3 cor. Dr. Aurel Juga 4 cor. Nicolae Găvriliuț 6 cor. Rescovits 0. Milan 1 cor. N. Aluș 50 fil. — Primească numiții domni și pe aceasta cale mulțămitele noastre cele mai călduroase pentru sprijinul ce ni-l'au arătat.

S'au încasat în total 383 cor. 08 fil. Spesele petrecerii au fost 106 cor. 40 fil. Rezultă deci un venit curat de 276 cor. 68 fil., care sumă s'a depus la bancă pe numele bisericei. — Beclean, la 22 Iulie 1911. Georgiu Pușcariu protopop-prezident. Ioan Reborean cassar.

Dr. VICTOR GRAUR.

Medic universal, medic școlar calificat, profesor de igienă.

Institut de dantistică.

Arad, Andrassy-tér Nr. 22. — Etajul I în fața palatului administrativ (comitatului)

Mișcare culturală și socială.

— Petreceri, concerte. —

30 Iulie n.

Șomostelnic: Producțiunea teatrală („Așa a fost să fie de A. Țintariu) împreună cu dans, în școala rom. gr. cat. din Șomostelnic (Șomostelke). Inceputul la orele 7 seara.

2 August n.

Oravița-montană: Teatru și concert dat de „Reuniunea de cetire și cântări gr. or. române” din Oravița-montană în Grădina de Tir (Schützengarten) din Oravița-montană. Inceputul la orele 8 1/2 seara.

Oravița-montană: Teatru și concert dat de „Reuniunea gr. cat. de cântări „Concordia” în grădina dela „Coroana Ungară” din Oravița-montană. Inceputul la orele 8 1/2 seara.

ECONOMIE.

Din istoricul cooperației.

Schulze-Delitzsch, Raiffeisen, Huber și Lassale. D I. Enescu.

I.
Între bărbații, cari și-au câștigat mai mari merite pe terenul cooperației în Germania, în urma activității lor neobosite și mai ales în urma fanatismului cu care propovăduiau în toate părțile ideile cooperative, se cuvine să amintim în primul loc pe Schulze-Delitzsch și pe Raiffeisen.

Ei au fost, cari după exemplul lui Oven și al francezului Buchez, au început redeșteptarea spiritului de asociere în masele populațiunii germane și le-au dat acele instituțiuni, cari ni-zuesc spre dezrobirea lor. Istoricii cooperației germane, cea mai mare parte, nu recunosc această influență. Cert este, că înainte de activitatea acestor bărbați, în Anglia și Franța existau cooperative înfloritoare, întemeiate pe principiul ajutorării proprii și că Schulze-Delitzsch n'a fost străin față de publicațiile economiștilor francezi și englezi.

Fiind aceste nume destul de populare și la Români, vom urmări activitatea acestor apostoli ai cooperației, precum și deosebirile ce există în sistemele lor.

Franz Hermann Schulze-Delitzsch s'a născut în 29 August 1808 în Delitzsch (Prov. Saxonia), unde tatăl său era judecător patrimonial. Încă pe vremea când tatăl său era bolnav, Hermann ajunge substitutul lui, iar în anul 1841, după facerea examenului de stat, ocupă slujba aceasta definitiv. Ca judecător, trăind în mijlocul poporului său, a avut ocazie să-l cunoască bine, să afle toate necazurile și trebuințele lui și nu arareori i-a venit în ajutor prin activitatea lui caritativă, care a câștigat stima și încrederea alegătorilor cercului Delitzsch, cari i-au oferit mandatul de deputat în adunarea națională prusacă. Cîrînd însă aceasta fu disolvată, mai ales în urma activității parlamentare a lui Schulze-Delitzsch. În 1894 se desființară judecătoriile de ocol și Schulze-Delitzsch rămase fără slujbă. Atunci înființă în locul lui natal o reuniune de ajutorare și înmormântare, cu caracter caritativ, iar mai târziu prima tovărășie de procurare de materii brute pentru măsari și pantofari, pusă pe principiile ajutorării proprii, prin aceia cu stabilise pentru stringerea capitalului necesar o evotă oare-care, anunță responsabilitatea solidară nelimitată și se obligase din câștig la stringerea unui fond de rezervă. După un an la 1850 întemeiă prima societate de credit în Delitzsch; iar în 1851 în Eilenburg prima însoțire de credit, cu responsabilitate nelimitată. Nu mult după aceasta în Saxonia se mai înființă astfel de tovărășii, așa că în 1855 erau șapte la număr.

În anul 1851 primi o slujbă în Wreschen (Polonia), unde nu stătu mult, deoarece desele conflicte avute cu ministrul de justiție și mai toate în urma activității lui cooperative, îl sili să-și dea dimisia, după care fapt se întoarse acasă și se dedică cu totul cooperației, abandonând activitatea politică.

Publică mereu articole și cărți, ținând conferințe și înființând tovărășii. Astfel între altele în 1853 scrie: „Cartea de asociere pentru lucrătorii și industriașii germani”, la 1855 „Reuniunile de împrumut, ca bănci populare”, iar în 1858 „Clasele muncitoare și asociația”. Din 1854 redactă pe lângă „Deutschen Gewerbezeitung” un supliment, care în 1861 își luă numele de: „Innung der Zukunft”, iar din 1866 poartă titlul „Blaetter für Genossenschaftswesen”. Tot în acest timp cade înființarea agenției, al cărei birou deveni centrul mișcării cooperative, unde se alcătuia, revida statute etc.

Activitatea lui își ajunge zenitul prin legea cooperației din 1867 al cărui proiect este făcut de el și unde principiile lui au eșit biruitoare, cum a fost responsabilitatea nelimitată a membrilor. Numai după moartea lui în anul 1889 s'a admis în lege și alte forme juridice ale cooperativei.

Sistemul plănuir de Schultze-Delitzsch nu s'a

întruchipat în toate, ci în decursul vremii a suferit multe reforme. El a fost omul practic însă, care totdeauna s'a știut acomoda și astfel a mers înainte. Astfel el credea, că câștigând creditul prin tovărășii, va putea veni în ajutorul industriei înființând tovărășii pentru procurarea materialului brut și tovărășii, cari să aibă magazine de desfacere, iar pentru ca să se poată ține concurența industriei mari, să se întemeieze cooperative productive, unde pentru membrii tovărășiei se vor face articole mai eftine. Dintre toate soiurile de cooperative, cele de credit au luat un mai mare avânt, asupra cărora și Schulze-Delitzsch și-a îndreptat pe urmă toate privirile înființând: „Allgemeine Verband der auf Selbsthilfe beruhenden deutschen Erwerbs und Wirtschaftsgenossenschaften“ (Federala generală a cooperativelor germane economice și de câștig puse pe baza propriului ajutor), al cărui director a fost până la moarte.

Sistemul lui Schulze-Delitzsch n'a cuprins toate clasele populației germane, ci numai a micilor industriași. Astfel la țară reuniunile de împrumut ale lui Raiffeisen începu să câștige o mare întindere, iar muncitorimea dela orașe, la indemnul socialistului Lassale, rămase cu totul străină de aceste asocieri.

Ferdinand Lassale era de părerea, că tovărășiile nu pot fi de folos claselor muncitoare, pentru că aceea ce vor câștiga ei prin cooperative, la alimente și alte articole necesare în viață, li-se va lua pe de altă parte, prin reducerea plăților. Mai departe o aliare a muncitorimii la cooperative n'o credea posibilă, din motivul, că plățile muncitorului sunt așa de mici, încât abia îi ajunge pentru trai, necum să mai plătească cvote la tovărășii. Ele cereau înființarea de tovărășii productive de fiecare branșă, susținute și controlate de stat, unde să fie angajați muncitori împărțiți după ocupații, iar ca să se poată aduce acestea la îndeplinire, voia ca organizarea muncitorimii să se desvolte într'acolo, ca să pună mâna pe frâiele guvernului și astfel să fie posibil să voteze sumele pentru tovărășii.

Cu aceste principii ale lui Lassale s'a făcut și o încercare, care însă n'a fost norocoasă, anume la Reichenbach s'a înființat o țăsătorie, susținută de împăratul Wilhelm I, care însă în scurtă vreme și-a încheiat activitatea, având pierderi foarte mari.

Între Lassale, în urma scrisorii lui deschise și între Schulze-Delitzsch s'a încins o strașnică polemică. Schulze-Delitzsch îi arată câte societăți de credit înființate din micile economii, înfloresc și ajutoră pe cei lipsiți de capitale, Lassale îi răspundea că Schulze-Delitzsch nu știe face deose-

bire între industriași și muncitori și aceste societăți de credit sunt asociații burgheze, unde muncitorii vor rămâne totdeauna departe. Murind în 1864 Lassale s'a isprăvi și această polemică.

(Va urma.)

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.
„Tribuna“ institut tipografic, Nichin și 1911.

REISZ MIKSA fabrică de MOBILE

în

Oradea-mare-Nagyvárad

Calea Rákoczi-ut No 14.

(Lângă Apolo).

**Se caută
un candidat de avocat**
cu practică. — A se adresa avocatului:
Dr. Kozma Antal, Körösbökeny (Aradm)

Dentist in Cluj.

NAGY JENŐ

„specialist pentru dinți artificiali fără pod în „

CLUJ-KOLOZSVÁR.

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătițe în rate pelângă garanță de 10 ani.

Dentist in Cluj.

Leon Tolstoi.

68

RĂȘBOIU ȘI PACE.

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Comandantul regimentului înțelese că se întâmplase o nenorocire regimentului său, și vedea, că cu tot lungul șir de ani de servicii, fără cusur, ar putea fi învinuit de neglijență, îl strivi așa de tare încât uită și reaua voință a colonelului și demnitatea sa de general, precum și toate primejdii; el dete pintoni calului său și alergă spre regimentul său sub o ploaie de gloanțe cari, din fericire, îl cruțară. Nu mai avea decât o dorință: aceea de ași da seama ce se întâmplase și să-și îndrepteze greșala, dacă săvârșise vre-una.

El trecu fără rău prin mijlocul Francezilor și ajunse pe câmpia ce se întindea în dosul pădurii, și pe unde treceau fugarii, fără să asculte de porunci. Ei ajunseră la acea criză morală care hotărăște soarta tuturor bățăliilor: fugarii vor asculta ei de vocea șefului lor, sau își vor grăbi fuga?

Cu toată vocea desperată a generalului, de care se temuseră atât, cu câteva minute înainte, cu tot aerul lui furios și a săbiei pe care o avânta, soldații își urmau goana, vorbeau între dânsii, își descăreau armele în văzduh și nu ascultau de nici o poruncă.

Cu glasul răgușit de atâta strigăt și sufocat de fum generalul tuși și se opri desperat. Totul părea pierdut, dar din clipa aceea Francezii se puseră deodată pe

fugă, fără nici o cauză aparentă, în vreme ce soldații Ruși se iviră din pădure.

Era compania lui Timokhiv care, singură, se ascunsesese printre copaci și atacară pe neașteptate pe Francezi. Timokhin se repezi asupra inamicului și cu așa răcnete furioase, înainta armat numai cu sabia, așa de nebunește, încât Francezii, uluiți, aruncară armele și o luară la fugă.

Dologhoff, care alerga alături de Timokhin, ucise un francez și puse mâna pe un ofițer inamic, făcându-l prizonier.

Fugarii Ruși reveniră, batalioanele se formară și Francezii fură, pentru moment, respinși. Generalul se opri lăsând ca să lase să treacă companiile, când un soldat se apropie de el și puse mâna pe capăstru, răzîmându-se de cal. Soldatul purta o manta albastră, el n'avea nici ranită nici chipiu, capul îi era bandajat, pe umăr purta o cartușieră franceză. El ținea în mână o sabie de ofițer, era palid și ochii săi albaștri priveau cu obrăznicie la heipul șefului, în vreme ce gura îi zâmbea.

— Excelență, zise Dologhoff, arătând sabia și cartușiera franceză — iată două trofee; am făcut prizonier un ofițer; rog pe Excelența voastră să nu uite.

— Bine, bine, făcu generalul.

Dar Dologhoff nu se îndepărtă; el desfăcu batista care-i acoperea capul și arătându-și părul plin de sânge încheagat:

— O rană de baionetă; am rămas în rînduri, să nu uitați, Excelența Voastră.

Bateria lui Tușin fusese uitată, și numai pe la sfârșitul angajamentului, prințul Bagration auzind mereu mugind tunul în centru, trimise mai întâi pe ofițerul

GRUBER DEZSO

magazin de pălării și articole
de modă pentru bărbați.

Cluj-Kolozsvár,
Colțul străzii Wesselényi și Szép,
vis-à-vis cu hotelul »Fészl«

Noutăți în pălării de domni și
copii, albituri, cravate și toffelul
de articole.

Prețuri solide!

Serviciu conștiințios!

O prăvălie

mixtă cu casă împreună se află de vânzare.
La cumpărare trebuie 20.000 Cor. — Informațiuni mai de aproape la Pollák Lipót,
Fönlak (Temesmegye).

»DEGANIN« contra gândacilor!

Bucurate doamnă dragă!

că în curând nu vei mai avea gândaci (șvabi)
în bucătărie, deoarece firma românească

F. A. DEGAN, din Fiume

(Postafiók Nr. 163.)

a inventat un prav nou »DEGANIN«
care e cel mai bun și pe toți îi omoară.
Costă 1 kgr. numai 3 coroane. Mai puțin
de un jumătate kilogram nu se trimite.
Porto costă 72 fil., iar banii se trimit
înainte (anticipative) la firma susnumită.

Dacă comanzi 4 kgr. de cafea
atunci cere și un kgr. »DEGANIN«
căci 5 kilograme se trimit franco.

În Fiume toți vorbesc de pravul »DEGANIN«
căci l'au probat cu mare rezultat. Cere gratis
și prețurent românesc pentru cafea bună!

»DEGANIN« cu mare efect!

din suită și după aceea pe prințul Andrei cu ordin
de a bate în retragere cât mai de grabă.

Bateria lui Tușin nu fusese luată de Francezi pentru că dușmanul nici nu bănuise măcar că forțele acestei baterii îndrăznețe nu se compuneau decât din patru tunuri, fără sprijin de soldați.

Din potrivă, Francezii credeau că Rușii își concentraseră toate puterile în centru. Ei încercară de două ori să atace acest punct, dar de două ori fură respinși de ploaia de obuzuri a acestor patru tunuri izolate pe înălțime.

Tușin răușise să incendieze Schvengraben; Francezii, ca să-l pedepsească, așezară la stânga satului câteva tunuri, improvizând fără încetare tunurile lui Tușin. Dar bucuria de a fi incendiat satul și via multă de a fi țintit bine îi exaltase atât de mult pe artileriști încât nu zăriră tunurile decât în clipa în care două obuzuri, urmate numai decât de patru altele omorâră doi cai și sfărâmară piciorul unui artilerist. Exaltarea artileriștilor nu se stinse nici de data asta. Căi fură înlocuiți, răniții duși din acel loc și cele patru tunuri fură îndreptate către bateria de zece piese a Francezilor. Singurul ofițer de lângă Tușin fusese ucis la începutul angajamentului, și din cei patruzeci de tunari șaptesprezece fură reduși la neputință într-o oră de luptă. Dar artileriștii erau mereu veseli și animați.

Tușin, după fiecare descărcătură de tun, da fuga înainte și umbrindu-și ochii cu mâna sa cea mică, îl cerceta pe dușman.

(Va urma).

Iosif Mendel

fabricant de mobile în Alba-Iulia
Gyulafehérvár.

Recomandă în atenția Onoratului
public magazinul său bogat asortat.

Serviciu prompt, prețuri
ieftine, garanță deplină.

Imprumut ieftin,

fără cheltuieli anticipative, cu procente de
4% și amortizație, pe pământuri, dela 10—65
ani, rămânând procentele aceleași.

Ofer diferite mașini agricole

fabricatele cele mai bune, construcția cea
mai perfectă, precum: mașini de treierat, cu
abur, benzin și olei, mașini de semănat și
și cosit cu abur, benzin și olei pe lângă pre-
țurile cele mai convenabile cu plătire în rate.

Cumpăr, vând și parcelez

moșii, pământuri, fabrici și case. Vând mașini,
motoare calitate bună, preț ieftin. Instalez lu-
minare cu acetelin și vând obiectele necesare.

La dorință trimit specialist.

Caut agenți la sate, pe lângă onorar.

Agentura general comercială.

Pálmer Mátyás

Timișoara, Strada Jenő-Herceg Nr. 13

Salon de haine bărbătești

J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etagiul I.

Palatul Habermann. (Nagyszeben).

Mme Elise Weissberger

mare depozit de corsete,
Timișoara-Temesvár-Józsefváros
Strada Kossuth Nrul 15.

Fabricațiuni proprii:

Corsete moderne se
pregătesc după mă-
sură, pe lângă prețu-
rile cele mai ieftine.
Mare asortiment în
cordoane de dame.

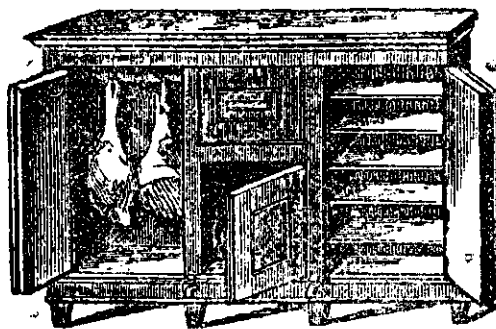
Primesc repara-
turi de branșe.

Comandele din pro-
vincie se îndeplinesc
punctual.

DERERA EDE

SUCCESORUL LUI RADOCSAY

Timișoara-Cetate, Piața Lendier 1

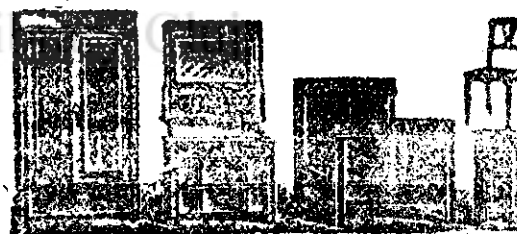
Mare depozit în dulape frigorifere,
mașini pentru înghețată și unt, mase
de bucătărie și spălat (patentate), aran-
jament de aluminiu pentru bucătării și
unelte de aramă, tinichea și cu smalt.
Depozit pentru meseriași. Fabricații de
mâna întâi pe lângă prețuri ieftine și fixe.

Magazin de mobile

KUNSCH ANTA

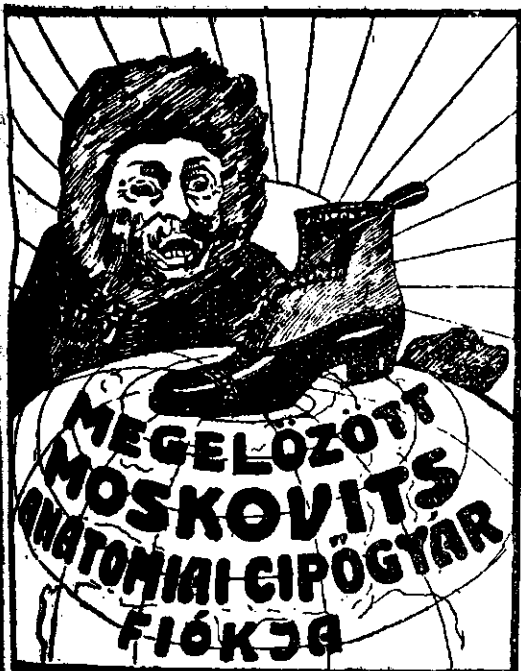
tâmplar de edificii și mobile
NAGYENYED, Rozsa-utca.

(Vis-à-vis de casa comitatului.)

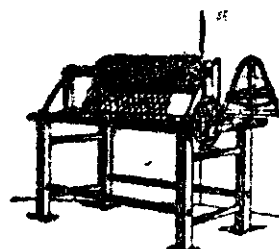

Primește orice lucrări de edificații. Are
în depozit aranjamente complete pentru
odăi, lucrate în atelierul propriu în cel
mai modern stil, dela cele mai ieftine până
la cele mai bune, după planuri proprii
sau la comandă. — Pentru lucrările mele
primesc garanția cea mai extremă. Mare
asortiment de mobile de alamă și fier,
deasemenea și fotolii.

S'a deschis

Arad, Piața Libertății No 18.

Cele mai ecs-
celente instru-
mente pentru
săparea de :

fântâni arteziene

le pregătește și expediază

VÁRADY LAJOS

fabrică de instrumente în

H.-M.-Vásárhely, VI., Ferencz-utca

Nu trebuie să anteprenori; domeniile,
comunele, singuraticii: singuri pot
face săparea cu instrumentele sale.
PRIMLUCRĂTOR MIJLOCEȘTE.

Recomandă și mașini pen-
tru impletitul de sârmă.

Catalog de prețuri gratuit și franco.
PREMIAT LA ȘASA EXPOZIȚII.

Invenție Nouă.

Invenție Nouă.

Moară de oșel

pentru întrebuințare în economie și acasă, mașină excelent orzul, cucuruzul și grâul, se învârtă cu mâna, puterea de muncă a unui băiat de șase ani, **un kilogram pe minut** pelângă garanță și se capătă numai într-o mărime.

Prețul 14 coroane

Face aparate pentru desfacerea sămânței de lucernă și trifoiu, de mănăstă cu puterea ori cu mâna cu puterea ori cu mâna, de aplicat în mașina de îmbătut ori de sine stătătoare. Prețurile să se întrebe la

Kádár Gyula

fabrică de aparate de desfăcut sămânța trifoiului și atelier de reparat mașini în Nagyvárad, Villanytelep mellett.

In atenția cumpărătorilor de mobile

le recomand magazinul meu din Arad, strada Fejsze No 6 unde țin în depozit: **aranjamentele cele mai moderne**, pentru dormitoare, sufragerii și saloane cu prețuri moderate. Primesc comande în atelier conform cerințelor preliminare și mustrelor ce le servesc publicului. — Condițiile cele mai favorabile. Cu stimă:

Csatlós András,
măsar și dulgher.

Stefan Fekesházy

Institut de vopsitorie de haine și curățătorie chimică

Bistrița, Föter' 17. Lângă Primărie.

Primește: curățiri lucioase și fine, curățire de trusouri, albituri de desupt, de masă și albituri de pat; perdele și orice lucrări de bransă aceasta cu prețuri foarte ieftine.

Curățire și vopsitorie chimică

de totfelul de haine pentru bărbați și femei, pardesii și jachete fără ale desface; apoi materii de mobile, perdele dantele și altele. Execuție promptă. Prețuri foarte moderate.

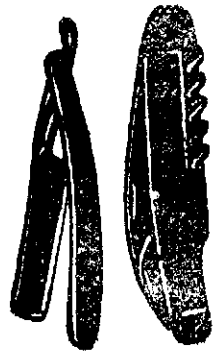
Szighety Sándor

atelier de cuțite și točilărie artistică

Budapesta, VII., Strada Akácza No 64.

Colțul Străzii Király.

Se recomandă pentru **ascuțirea și repararea** de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de bucătărie în condiții ireproșabile și pr. conv.

Mare depozit de unelte și utensilii pentru barbieri, ca foarfeci, brice și curele de ascuțit etc. etc. precum și cuțite de buzunar ș. a.

Pentru barbieri se ascut două briuri gratuit dacă trimiți 12 deodată.

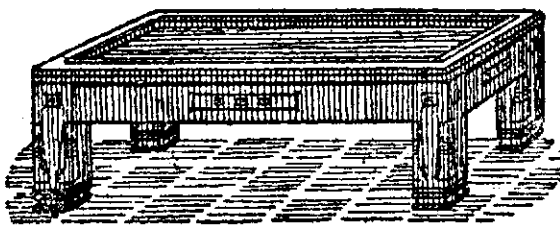
Comandele se execută prompt și conștiințios.

— Premiat la expoziție cu medalie de aur. —

H. PÁLLÁN succesor

Styászni József

prima fabrică ardeleană de biliarde și timpărie în Kolozsvár, Dávid Ferenc-u. 3.

Primește aranjarea completă a cafenelelor. La cerere trimite instalatorul de biliarde și în provincie. — Ține mare asortiment de biliarde noi și vechi, bile, cheuri, etc. — Firma fondată la 1875. — La dorință face și țig de schimb.

Traian Turturean

lăcătuș artistic și pentru zidărie în Bistrița.

Primește ori ce lucrări de bransă această precum: strângerea cu fer a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădiri de morminte, cămine și cuploare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare totfelul de reparaturi atingătoare în bransă această pelângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

Ciobotari, ATENȚIUNE! Pantofari

AUREL BRINZAY

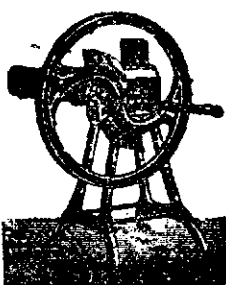
fabricant de unelte,

BUDAPEST, VIII., Losoncy-utca 18

Pregătește totfelul de unelte pentru ciobotărie și pantofărie. Catalog trimis gratis.

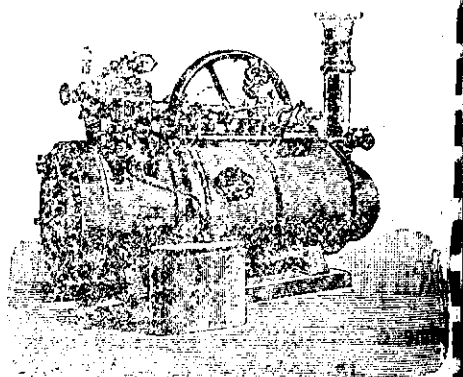
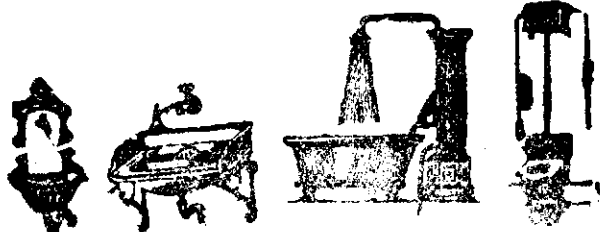
KÁLNAI S.

fabrică de motoare și turnătorie de fier în Murăș-Oșorhei—Marosvásárhely.

Motoare cu benzin și olei brut, locomobile, motoare absorbitoare de gaze. Mașini motoare cu benzin automobile pentru arat și împlătit. Primește totfelul de montări pentru mașini, stabilimente industriale, mașini cu aburi și încălzirea cu aburi, precum și executarea a totfelul de aliaje de fier și metale, **montarea deplină a morilor** precum și reparări în bransă această.

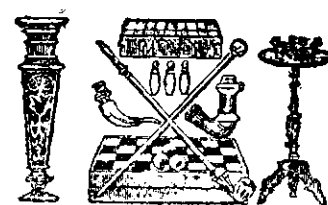
Garanță deplină, serviciu prompt, prețuri ieftine.

Apa-ducte.

Ceice doresc apaducte ieftinesă se adreseze la antepriza lui **Pichler Ignátz, Cluj, Szép-u. 1.**

cunoscut atât în Budapesta cum și întreaga țară. Telefon Nr. 779. — Primește pelângă garanție orice lucrări din acest ram ca introducerea de apaducte și canalizare trebuincioasă pentru castele, comune, spitale, casărmi și școli. — Specialist în sondaj. — Primește pe lângă condiții avantajoase ținerea în ordine și repararea caselor în cursul unui an. — Prospecte gratuite.

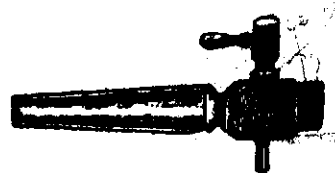
Se angajează pe anul întreg pentru ținerea în bună rânduială a caselor și pentru repararea bazinei closetului. Oferă aparatul pentru clătirea closetelor — noul care nu reclamă spese și de fiecare bucată dă garanță de 3 ani. —

LÉVAY GYÖRGY
STRUNGAR
SZEGED, Püspök-tér 4

Primește spre efectuare și reparare totfelul de lucrări aparțin acestei branșe, precum: popice și bile, dopuri și slăvini (pipe) pentru buți ghergheturi p. lucru de mână, articole p. fumători, cămășuri, spițuri etc.; bile și daci pentru biliard; domino, șah și totfelul de decorații, la mobile, etc., cuire ș. a.

Comandele se efectuează prompt și conștiințios.

Soc. pe acții de producerea lemnului Budapesta
(Fatermelő Részvénytársaság Budapest)

Fabrică mecanică de butoaie

BROD (Slavonia).

Expedează tot felul de butoaie din lemn de stejar și calitate bună, cu prețuri moderate.

Oferte primește

Societatea pe acții pentru producerea lemnului

Agentura centrală: Budapesta, str. Nádor 19.

Uzina Brod (Slavonia).

Adolf Hemper

Sibiu-Nagyszeben
Heltauergasse Nr. 2.

Recomandă on. public magazinul său bogat asortat cu fabricate excelente de oroloage precise de aur și argint pentru domni și dame precum și bijuterii și obiecte de aur și argint executate modern.

Schimbă și cumpără bijuterii vechi obiecte de aur, argint și nestemate.

Atelier propriu: pentru lucrări de aur și reparări de oroloage etc. etc.

Comandele se execută prompt și cu cea mai mare punctualitate.

Damele cari voiesc să fie svelte,
încerce corsetele mele

„Neuester Schnitt“

necesare la costumele »Princes«
și »Directoire«.

CORSETE

după măsură, precum și reparaturi
se fac în acuratețe.

Gustav Zimmermann

Sibiu-Nagyszeben,
Grosser-Ring, 1. în etaj.

Ioan Haag

tăietor de pile

Timișoara-Josefin, Fröbel-u. 48.

Recomandă ferarilor și comercianților
atelierul său de tăiat pile

bine aranjat, unde se pregătesc pile mici
și mari din oțel vărsat de prima calitate ș. a.

Primește spre scobire pile mici și mari
vechi și noi, pelângă prețuri ieftine.

Comandele se execută grabnic și prompt

= Th. Schmidt =

fabrică de ploiere

Sibiu—Hermannstadt, Reisporgasse No 7.

Recomandă magazinul său bogat asortat cu cele
mai nouă și mai moderne

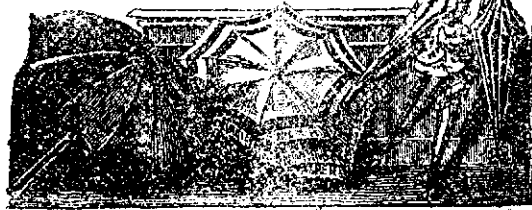
ploiere-entoutcas

(pt. soare și ploale)

precum și

ploiere

de calitate excelentă
pentru domni și dame.

Comandele se execută prompt și cu punctualitate

Atelierul de fotografiat

MUSCHALEK

Brașov, Strada Porței No 27 (lângă Fleischer).

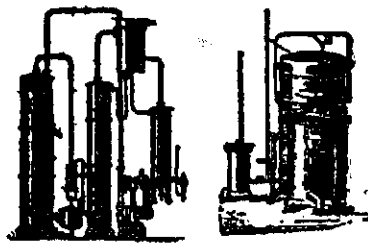
Atelier pentru fotografii artistice, tablouri,
grupuri, de copii, moment și genre, foto-
grafii sportive și arhitectice.

Executare de prima calitate la înmărirea de acvarel
pastel, și platinotipie până la mărimea naturală.

Fotografări afară de atelier și pe orice timp.
Comandele se efectuează repede și prompt.

Friedrich Ohnweiler hărăgar în Szászsebes,
Ulița Petersdorfer Nr. 5.

Primește spre efectuire: instrumente de fabricare de
spirt, cognac, licquer, țuică și instrumente de a condensa
acestea. Mare magazină. Totfelul de instrumente și lucruri
necesare la fabrici. Vase de aramă roșie pentru hoteluri
birturi, instituțiuni etc.

Vase de fierț cafea, vase
de spălat și curățit.

Mai departe primește și
montarea și repararea
fântanelor artificiale pe
lângă prețuri moderate.

Comandele se execută din
material de prima calitate.

Mașini de scris

IDEAL și ERICA.

GRAMOFOANE

Mașini de cusut VERITAS.

(fabricație proprie) și cele mai solide părți constitutive: panglici
de culoare, hârtie de copiat, ace, plăci etc. se găsesc la mehanicul:

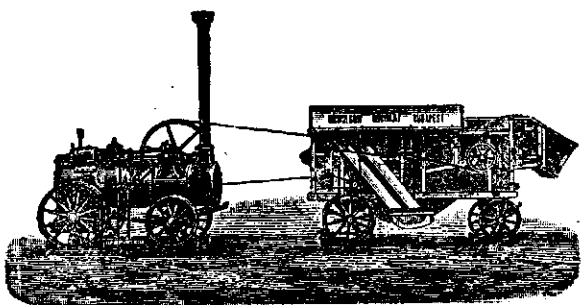
George Barthelmie, Brașov, Weisz Mihály-u. 23.

Cel dintâi și cel mai bine asortat atelier mehanic din Ardeal.
Atelier p. reparat mașini speciale de scris, de orice sistem de-
semenea aparate mehanice fine etc. Școală de scris cu mașina.

Anunțăm că mai avem 2 mașini de treerat cu 8 cai putere, 2 mașini cu 6 cai putere, 1 mașină cu $4\frac{1}{2}$ cai putere și mai multe motoare cu benzin de trierat, pe cari le putem pune imediat la dispoziția celor cari au lipsă de ele.

Garanță. — Condițiuni avantajoasă de plătire în rate.

Frații Burza

Arad,
Boros Béni-tér nr. 1.
(Casa proprie).

Vilhelm Connerth

NAGYSZEBEN—HERMANSTADT, Elisabethgasse 53.

Fabrică după diferite sisteme:

bănci de școală

conform celor mai moderne cerințe igienice, pregătește apoi

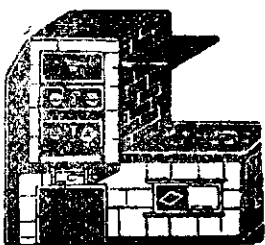
bănci și scaune pentru biserici; table de școală; rame pentru hărți; rame pentru desen și dulapuri pentru școală. Catalog ilustrat la dorință trimite gratuit și franco.

CARL GÜRTLER

lăcătuș artistic și pentru edificii

SIBIU Str. Elisabeta 26

se recomandă la toate lucrările ce se țin de specialitate mai ales
LA ZIDIRI NOI.

Lucrări ornamentice, precum peatră-grilaj, grilaj la morminte și galerii, se pregătesc conform gustului în modul cel mai succes. Paratonere și montarea lor. Instalațiuni de apă caldă, closete, baie, introducerea electrică executate cu măiestrie.

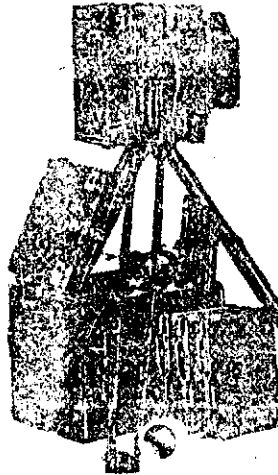
Reparaturi se primesc Mare magazin de căminuri perpetue în diferite mărimi.

Carl Görtler junior

IULIUS TEUTSCH

Droguerie „La soare“ în

Brașov, Strada Claustrului 11.

Mare alegere în ceaiuri fine, cele mai bune rumuri, prăjituri pentru ceai, cognac, cafea naturală și prăjită, precum și esențe franțuzești și germane. Parfumerie, articole de toaletă, bandaje, desinfectorii, calii chimice, și vâpsell.

Mare depozit în

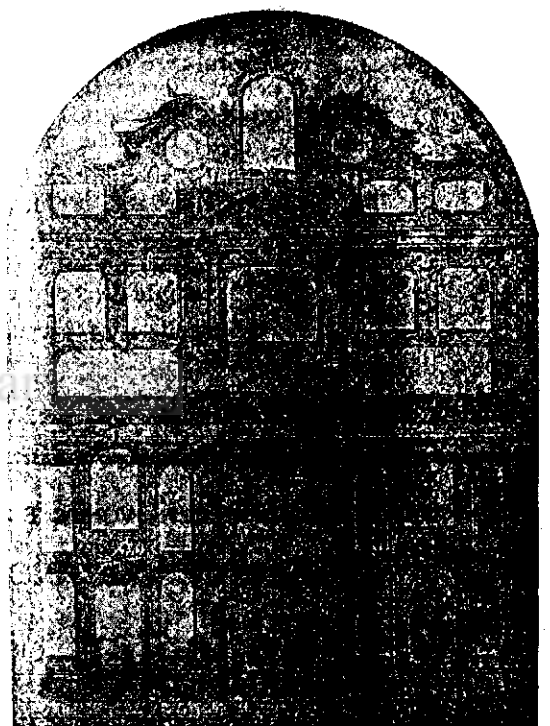
aparate de fotografiat
și articole necesare.

Cărți ilustrate cu vederi, ș. a.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

institut pentru ridicarea altarelor în

Budapesta, Köbányai-ut 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile.

Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimite gratuit precum și primirea muncii o face pe spesele sale proprii.

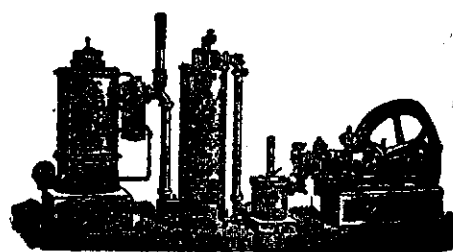
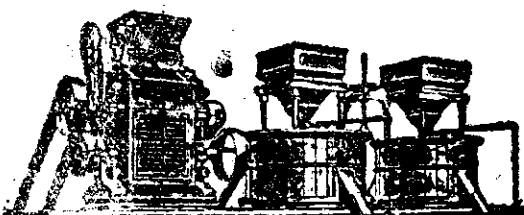
Prețuri moderate.

Condiții favorabile de plată.

Societate act. de mașini agricole și mehanice

(Mezőgazdasági és műszaki R. T.)

Nagyvárad, Rimanóczy-u.1.

Mare depozit de mașini agricole și mehanice.

Liferează: mașini agricole și industriale, unelte, *aranjamente de mori*, mașini de abur, motoare cu olei, benzin și gaz. Automobile, articole calofornice, curcubete, pentru vin, bere și apă. Olei pentru mașini și cilindre.

Toffelul de unsori pentru mașini, saci, ponevi, valtrapuri, streanguri și pălămare; curele pentru mașini, **pumpe**, mașini pentru vin și viticultură precum și utensilii; stropitoare, îngădături de sârmă, **cumpene**, desinfectorii și dulapuri de salvare.

Secție de electricitate și mașinării.